

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ – ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τα εγκλήματα του Άουσβιτς μέσα από τις ομιλίες των Καγκελάρων Αδόλφου Χίτλερ, Βίλλυ Μπραντ και Άνγκελα Μέρκελ. Μετάφραση και Σχολιασμός.

Κεραμιτσόγλου Αικατερίνη

A.M. : Ξ2017027

Επιβλέποντες καθηγητές:

Κεντρωτής Γιώργος

Βράιλα Σταυρούλα

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

**Τα εγκλήματα του Άουσβιτς μέσα από τις ομιλίες των Καγκελάριων Αδόλφου
Χίτλερ, Βίλλυ Μπραντ και Άνγκελα Μέρκελ. Μετάφραση και Σχολιασμός.**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	6
1. Μετάφρασμα.....	7
1.1. Ομιλία του Αρχηγού του Εργατικού Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος της Γερμανίας (NSDAP) και πρώην Καγκελάριου Αδόλφου Χίτλερ	7
1.2. Ομιλία του πρώην Καγκελάριου και επίτιμου προέδρου του Σοσιαλδημοκρατικού Γερμανικού Κόμματος SPD Βίλλυ Μπραντ	12
1.3. Ομιλία της Καγκελαρίου Άνγκελα Μέρκελ.....	15
2. Πρωτότυπο.....	21
2.1. Auszug aus der Rede von Adolf Hitler	21
2.2. Rede des Altkanzlers und SPD-Ehrenvorsitzenden Willy Brandt	25
2.3. Rede von Bundeskanzlerin Merkel.....	28
3. Σχολιασμός.....	34
Εισαγωγή.....	34
3.1. Περιγραφή και ανάλυση του κειμένου-πηγή.....	34
3.1.1. Ομιλία του Αδόλφου Χίτλερ.....	35
3.1.2. Ομιλία του Βίλλυ Μπραντ.....	36

3.1.3. Ομιλία της Άνγκελα Μέρκελ.....	38
3.2. Πακέτο μεταφραστικών οδηγιών.....	39
3.3. Μεταφραστικά προβλήματα και τρόποι αντιμετώπισης	40
3.3.1. Πραγματολογικά προβλήματα.....	40
3.3.2. Πολιτισμικά προβλήματα.....	42
3.3.3. Γλωσσικά προβλήματα.....	43
Επίλογος.....	45
Βιβλιογραφία/ Ιστογραφία.....	46
Πηγές.....	49

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στο πλαίσιο της φοίτησής μου στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, στο τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, εκπονήθηκε η παρούσα πτυχιακή εργασία, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 , με τίτλο:

«Τα εγκλήματα του Άουσβιτς μέσα από τις ομιλίες των Καγκελάρων Αδόλφου Χίτλερ, Βίλλυ Μπραντ και Άνγκελα Μέρκελ. Μετάφραση και Σχολιασμός.» Η επαφή μου με την πολιτική μετάφραση, στο πλαίσιο των μαθημάτων του Τμήματος, και η αγάπη μου για τη γερμανική γλώσσα, με ώθησαν στην επιλογή του θέματος της πτυχιακής μου εργασίας. Τόσο μέσω της έρευνας του πρωτότυπου κειμένου προς μετάφραση που θα επέλεγα, όσο και κατά τη μεταφραστική διαδικασία αποκόμισα πλήθος γνώσεων. Οι δυσκολίες που συνάντησα ήταν αρκετές, παρ' όλα αυτά ελπίζω να τις ξεπέρασα με επιτυχία, και είμαι βέβαιη ότι θα με βοηθήσουν στη μετέπειτα επαγγελματική μου πορεία ως μεταφράστρια.

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ

1.1 Απόσπασμα από την ομιλία του Αρχηγού του Εργατικού Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος της Γερμανίας (NSDAP) και ηγέτη του Ναζιστικού Τρίτου Ράιχ, Αδόλφου Χίτλερ στο βήμα του Ράιχσταγκ στο Βερολίνο, στις 30 Ιανουαρίου του 1939, σχετικά με τον «αφανισμό της Εβραϊκής φυλής στην Ευρώπη».

Όσον αφορά το εβραϊκό ζήτημα, θα ήθελα να επισημάνω τα εξής:

Είναι ένα ντροπιαστικό θέαμα, αυτό που βλέπουμε σήμερα, όλος ο κόσμος της Δημοκρατίας, συμπονάει τον φτωχό και βασανισμένο εβραϊκό λαό, παραμένοντας σκληρά άπραγος απέναντί του σε ό,τι αφορά το προφανές καθήκον να τον βοηθήσουν. Τα επιχειρήματα, με τα οποία δικαιολογούν την έλλειψη βοήθειας, αναφέρονται μόνο σε εμάς τους Γερμανούς και στους Ιταλούς.

Διότι λένε:

1. «Εμείς», δηλαδή οι Δημοκρατίες, «δεν είμαστε σε θέση να απορροφήσουμε τους Εβραίους!». Σε αυτές τις αυτοκρατορίες, δεν ζουν ούτε 10 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ η Γερμανία έχει να ταΐσει 135 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Ωστόσο, οφείλει να είναι σε θέση να τους δεχτεί.

2. Τους διαβεβαιώνουν: «Εμείς δεν μπορούμε να σας δεχτούμε, εκτός αν λάβετε, για παράδειγμα, από τη Γερμανία ένα ορισμένο ποσό κεφαλαίου για τη μετανάστευση.»

Η Γερμανία ήταν ωστόσο, για αιώνες, αρκετά καλή στο να απορροφά αυτά τα στοιχεία, παρόλο που δεν είχαν δεν είχαν τίποτα περισσότερο από μεταδοτικές πολιτικές και υγειονομικές ασθένειες. Ό,τι έχει σήμερα αυτός ο λαός, το έχει αποκτήσει με τη χείριστη εκμετάλλευση του όχι και τόσο πονηρού γερμανικού λαού.

Δηλαδή το γεγονός ότι ο γερμανικός λαός, έχασε κάποτε όλες τις οικονομίες του, που προέρχονταν από την τίμια εργασία δεκαετιών, χάρη στον πληθωρισμό που υποκίνησαν και προκάλεσαν οι Εβραίοι, ενώ ο υπόλοιπος κόσμος αφαίρεσε από τον γερμανικό λαό όλα

τα κεφάλαια¹ που είχε στο εξωτερικό και μας πήραν όλες τις αποικίες. Σε αυτά τα ζητήματα προφανώς οι φιλανθρωπικές σκέψεις των δημοκρατικών πολιτικών δεν επηρέασαν ιδιαίτερω τις αποφάσεις τους.

Μπορώ μόνο να διαβεβαιώσω αυτούς τους κυρίους σήμερα, ότι χάρη στη βίαιη ανατροφή που μας προσέφεραν οι δημοκρατίες για 15 χρόνια, είμαστε πλέον σκληροί απέναντι σε όλες τις συναισθηματικές προσεγγίσεις.

Έχουμε δει με τα ίδια μας τα μάτια, ότι μετά το τέλος του πολέμου, χάσαμε περισσότερα από 800.000 δικά μας παιδιά, από την πείνα ή την έλλειψη τροφίμων, ενώ μας στέρησαν, σχεδόν ένα εκατομμύριο αγελάδες σύμφωνα με τις κτηνώδεις διατάξεις μιας υπαγόρευσης, όπως επέβαλαν οι δημοκρατικοί, ανθρωπιστές Απόστολοι του Κόσμου ως Συνθήκη Ειρήνης.

Είδαμε να κρατώνται περισσότεροι από ένα εκατομμύριο Γερμανοί αιχμάλωτοι² πολέμου για ένα χρόνο μετά το τέλος του πολέμου χωρίς κανένα λόγο. Έπρεπε να ανεχτούμε, το γεγονός ότι στις παραμεθόριες περιοχές μας περισσότεροι από ενάμιση εκατομμύρια Γερμανοί εκδιώχθηκαν από τις περιουσίες τους και έφυγαν σχεδόν μόνο με όσα είχαν πάνω τους.

Έπρεπε να υπομείνουμε, το ότι στερηθήκαμε εκατομμύρια συμπατριώτες μας, χωρίς να μάθουμε κάτι για αυτούς ή έστω να τους δώσουμε την ελάχιστη ευκαιρία να παραμείνουν στη ζωή.

Σε αυτά τα παραδείγματα, θα μπορούσα να προσθέσω δεκάδες από τα πιο απάνθρωπα περιστατικά. Τους τελείωσε η ανθρωπιά σε ό,τι αφορά τους δικούς μας ανθρώπους. Ο γερμανικός λαός δεν επιθυμεί, να καθορίζονται και να κυβερνούνται τα συμφέροντά του από έναν ξένο λαό. Η Γαλλία είναι για τους Γάλλους, η Αγγλία για τους Άγγλους, η Αμερική για τους Αμερικάνους και η Γερμανία για τους Γερμανούς!

¹ ΣτΜ: Στις 28 Ιουνίου του 1919 υπογράφηκε, έξω από το Παρίσι, η Συνθήκη των Βερσαλλιών (Friedensvertrag von Versailles) με την οποία τερματιζόταν και επίσημα ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. Η Γερμανία αναγκάστηκε να αναλάβει την ευθύνη για την έναρξη του πολέμου και κλήθηκε να καταβάλει ένα υπέρογκο ποσό ως πολεμική αποζημίωση.

² ΣτΜ: Γερμανοί αξιωματικοί, νοσοκόμοι, και μερικοί πολίτες κρατήθηκαν σε στρατόπεδα από το 1915 έως το 1919 αφού αυτά τέθηκαν εκτός λειτουργίας, μετά το τέλος του πολέμου.

Είμαστε αποφασισμένοι, να αποτρέψουμε την εγκατάσταση ενός λαού, που ήξερε μόνο πως να σφετερίζεται τις ηγετικές θέσεις, και να απελάσουμε αυτόν τον λαό. Γιατί είμαστε πρόθυμοι, να εκπαιδεύσουμε τους δικούς μας ανθρώπους για αυτές τις θέσεις.

Έχουμε εκατοντάδες χιλιάδες ευφυή παιδιά της αγροτικής και της εργατικής τάξης. Θα τα εκπαιδεύσουμε, ήδη τα εκπαιδεύουμε και θέλουμε να καταλάβουν εκείνα τις ηγετικές θέσεις του Κράτους μας μαζί με τις υπόλοιπες μορφωμένες τάξεις μας και όχι όλοι εκείνοι που ανήκουν σε κάποιον ξένο λαό.

Προ πάντων, όμως, η γερμανική κουλτούρα, όπως υποδηλώνει και το όνομά της, είναι γερμανική και όχι εβραϊκή. Συνεπώς, και η διοίκηση και η καλλιέργειά της έγκεινται στα χέρια του λαού μας. Όταν, όμως, ο υπόλοιπος κόσμος διαμαρτύρεται υποκριτικά για αυτή τη βάρβαρη απέλαση ενός τόσο αναντικατάστατου και πολύτιμου πολιτιστικού στοιχείου από τη Γερμανία, τότε μόνο έκπληξη μπορούν να μας προκαλέσουν τα συμπεράσματα που προκύπτουν από όλα αυτά.

Διότι, θα πρέπει να είναι ευγνώμονες σε εμάς, που αποδεσμεύουμε αυτούς τους θαυμάσιους πολιτιστικούς φορείς και τους προσφέρουμε στον υπόλοιπο κόσμο. Σύμφωνα με τις δηλώσεις τους, αποκλείεται να μπορούν να βρουν τρόπο να δικαιολογήσουν την άρνηση τους να δεχτούν αυτούς τους πολύτιμους ανθρώπους στις χώρες τους.

Είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς, γιατί όλοι απαιτούν να ενταχθεί αυτή η φυλή στον γερμανικό λαό, ενώ όλα εκείνα τα κράτη που υπερασπίζονται με θέρμη αυτούς τους «λαμπρούς ανθρώπους» δεν τους δέχονται στο εσωτερικό τους χρησιμοποιώντας όλες τις πιθανές υπεκφυγές. Πιστεύω ότι όσο πιο γρήγορα επιλυθεί αυτό το πρόβλημα, τόσο το καλύτερο.

Επειδή η Ευρώπη, δεν θα μπορέσει να ησυχάσει, έως ότου επιλυθεί το εβραϊκό ζήτημα. Είναι πιθανό το ενδεχόμενο, να υπάρξει συμφωνία, αργά ή γρήγορα, για αυτό το ζήτημα στην Ευρώπη, ακόμα και ανάμεσα σε αυτά τα έθνη, σε άλλες περιπτώσεις δεν συγκλίνουν πουθενά. Ο κόσμος έχει αρκετό χώρο για να εγκατασταθούν, αλλά πρέπει να εκλείψει

οριστικά πλέον η αντίληψη , ότι οι Εβραίοι δημιουργήθηκαν από τον Θεό για να καρπώνονται τους κόπους και τη δουλειά άλλων λαών.

Ο Ιουδαϊσμός θα πρέπει να προσαρμοστεί σε μία σταθερά εποικοδομητική δραστηριότητα, όπως κάνουν οι άλλοι λαοί, αλλιώς αργά ή γρήγορα θα έχουμε μία κρίση τεραστίων διαστάσεων.

Και θα ήθελα να πω ένα πράγμα σε αυτήν την αξιομνημόνευτη, ίσως όχι μόνο για εμάς τους Γερμανούς, ημέρα. Έχω γίνει πολλές φορές στη ζωή μου προφήτης και τις περισσότερες φορές με περιγελούσαν. Την εποχή του αγώνα μου για την εξουσία, ο εβραϊκός λαός ήταν κυρίως αυτός, που με χλεύαζε για τις προφητείες μου ότι θα αναλάμβανα μια μέρα την ηγεσία του κράτους και, ως εκ τούτου, ολόκληρο τον λαό της Γερμανίας και στη συνέχεια, μεταξύ πολλών άλλων, θα έλυνα επίσης το εβραϊκό ζήτημα. Πιστεύω, ότι το τότε τρανταχτό γέλιο του Ιουδαϊσμού στη Γερμανία, έχει ήδη κοπεί.

Θέλω και σήμερα να γίνω πάλι προφήτης. Εάν το διεθνές εβραϊκό λόμπι³ εντός και εκτός της Ευρώπης καταφέρει για άλλη μία φορά να οδηγήσει τους λαούς σε έναν Παγκόσμιο Πόλεμο, τότε το αποτέλεσμα δεν θα είναι η επικράτηση των Μπολσεβίκων⁴ στη γη και μαζί η νίκη του Ιουδαϊσμού, αλλά η εξολόθρευση της εβραϊκής φυλής στην Ευρώπη.

Επειδή η εποχή της προπαγανδιστικής αδυναμίας υπεράσπισης των μη εβραϊκών λαών φτάνει στο τέλος της. Η εθνικοσοσιαλιστική Γερμανία και η φασιστική Ιταλία (του Μουσουλίνι) διαθέτουν όλα τα μέσα, που επιτρέπουν, όταν κριθεί αναγκαίο, να ενημερωθεί ο κόσμος ως προς το ερώτημα που σε πολλούς λαούς είναι ενστικτωδώς γνωστό, επιστημονικά όμως παραμένει ακόμη ασαφές.

³ ΣτΜ: Εβραϊκό λόμπι (=Finanzjudentum): Η ιστορία του Εβραϊκού λόμπι, έχει τις ρίζες της στο ξενοδοχείο Μπάλτιμορ στη Νέα Υόρκη το 1942, όπου εκεί αποφασίζεται ότι το εβραϊκό στοιχείο θα έπρεπε να συγκεντρωθεί στη δημιουργία ενός κυρίαρχου εβραϊκού κράτους, αυτού του Ισραήλ, το οποίο εν τέλει ιδρύθηκε το 1948 και έγινε αμέσως αποδεκτό από τα Ηνωμένα Έθνη (Βερέμης, 2010). Η λέξη «λόμπι» (lobby) αναφερόταν αρχικά στους προθάλαμους του Κοινοβουλίου και σήμερα στις προσπάθειες οργανωμένων ομάδων να ασκούν πολιτική προθαλάμων ή διαδρόμων, δηλαδή να προωθούν την επιρροή τους στα μέλη του νομοθετικού σώματος προ κάποιας ψηφοφορίας.

⁴ ΣτΜ: Ο μύθος του εβραιομπολσεβικισμού στοίχειωσε την Ευρώπη για μεγάλο μέρος του εικοστού αιώνα. Σύμφωνα με αυτόν, ο κομμουνισμός ήταν μια εβραϊκή συνωμοσία με σκοπό να καταστρέψει τα έθνη της Ευρώπης. Οι φόβοι για την ψεύτικη απειλή μιας εβραϊκής μπολσεβίκικης συνωμοσίας υπήρχαν κατά τη διάρκεια της Ρωσικής Επανάστασης και εξαπλώθηκαν σε όλη την Ευρώπη.

Προς το παρόν, μπορεί ο Ιουδαϊσμός σε ορισμένα κράτη να ξεσηκώνεται, υπό την προστασία ενός Τύπου που ο ίδιος έχει στα χέρια του, του κινηματογράφου, της ραδιοφωνικής προπαγάνδας, του θεάτρου, της λογοτεχνίας κ.λπ. Αν, όμως, ο λαός αυτός καταφέρει άλλη μία φορά να ενώσει τους εκατομμύρια ανθρώπους και να τους κάνει ένα, με σκοπό να υποκινήσει αυτόν τον αγώνα, που εξυπηρετεί τα εντελώς ανόητα και πλήρως εβραϊκά συμφέροντα, τότε θα εκδηλωθεί η αποτελεσματικότητα ενός Διαφωτισμού, στον οποίον μόνο στη Γερμανία έχει υποκύψει τα τελευταία χρόνια ο Ιουδαϊσμός.

Οι λαοί δε θέλουν πλέον να πεθαίνουν στα πεδία μάχης, για να μπορεί αυτή η διεθνής φυλή, που δεν έχει ούτε ρίζες, να επωφεληθεί από τις πολεμικές επιχειρήσεις και να ικανοποιήσει τη δική της εκδικητική μανία από την Παλαιά Διαθήκη. Απέναντι στο εβραϊκό σύνθημα «Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε⁵!», θα επικρατήσει ένα πιο ισχυρό απόφθεγμα: «Εργατικά μέλη όλων των Εθνών, αναγνωρίστε τον κοινό εχθρό σας!»

⁵ ΣτΜ: «Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!» (=‘Proletarier aller Länder, vereinigt euch!’): Απόσπασμα από ένα από τα πιο πολυδιαβασμένα βιβλία σε όλο τον κόσμο, το «Κομμουνιστικό Μανιφέστο». Συγγραφείς ήταν ο Καρλ Μαρξ και ο Φρίντριχ Ένγκελς και το έργο δημοσιεύθηκε στο τέλος του Φεβρουαρίου του 1848.

1.2 Τηλεοπτικό διάγγελμα του πρώην Καγκελαρίου και επίτιμου προέδρου του Σοσιαλδημοκρατικού Γερμανικού Κόμματος SPD Βίλλυ Μπραντ στη Βαρσοβία, όπου αναγνωρίζεται για πρώτη φορά η τεράστια ιστορική ευθύνη της Γερμανίας, στις 7 Δεκεμβρίου του 1970.

Αγαπητοί συμπολίτες μου,

γνωρίζω ότι αυτό είναι ένα δύσκολο ταξίδι. Θα είναι σημαντικό για ένα ειρηνικό μέλλον. Η Συνθήκη της Βαρσοβίας πρέπει να δώσει τέλος στα βάσανα και στα θύματα ενός άσχημου παρελθόντος. Πρέπει να χτίσει μια γέφυρα μεταξύ των δύο κρατών και των δύο λαών. Πρέπει να ανοίξει το δρόμο, για την αντάμωση των οικογενειών που χωρίστηκαν και για να γίνουν τα σύνορα λιγότερο διαχωριστικά από πριν.

Και παρ' όλα αυτά, αυτή η Συνθήκη θα μπορούσε να υπογραφεί μόνο μετά από σοβαρή αυτοκριτική. Δεν το αποφασίσαμε αυτό με ελαφριά τη καρδιά. Είμαστε υπερβολικά επηρεασμένοι από τις αναμνήσεις και σημαδεμένοι από κατεστραμμένες ελπίδες, αλλά έχουμε καθαρή τη συνείδησή μας. Επειδή είμαστε πεπεισμένοι, ότι για να επιτευχθεί μια τάξη πραγμάτων που θα εξασφαλίζει την ειρήνη στην Ευρώπη υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις. Πρέπει δηλαδή, να μειωθούν οι εντάσεις, να τηρηθούν οι συνθήκες για την αποκήρυξη της βίας, να βελτιωθούν οι σχέσεις και να βρεθούν οι κατάλληλες μορφές συνεργασίας.

Από αυτό πρέπει να ξεκινήσουμε. Από το τι είναι, τι έχει γίνει, καθώς και το τι συνέβη σε σχέση με τα δυτικά σύνορα της Πολωνίας. Κανείς δεν μας ανάγκασε να έρθουμε αντιμέτωποι με το γεγονός. Έχουμε ωριμάσει. Πρόκειται για την απόδειξη της ωριμότητάς μας και το θάρρος μας να αντιληφθούμε την πραγματικότητα.

Αυτό που σας είπα στη Μόσχα τον Αύγουστο, αγαπητοί συμπολίτες μου, ισχύει επίσης για τη Συνθήκη με την Πολωνία. Δεν εγκαταλείπεται τίποτε που δεν είχε χαθεί εδώ και πολύ καιρό. Κάτι που δεν χάθηκε από εμάς, που φέρουμε και φέραμε πολιτική ευθύνη στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Αλλά είχε χαθεί από ένα εγκληματικό καθεστώς, από τον ναζισμό.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, μετά το 1939, ο πολωνικός λαός υπέστη το χειρότερο από αυτά που έπρεπε να τραβήξει, σε όλη την ιστορία του. Αυτή η αδικία, δεν παρέμεινε χωρίς συνέπειες.

Ο λαός μας υπέφερε επίσης από πολλά βάσανα, κυρίως οι συμπατριώτες μας από την Ανατολική Γερμανία. Πρέπει να είμαστε δίκαιοι. Τη μεγαλύτερη θυσία την έκαναν εκείνοι, οι οποίοι έχασαν πατέρες, γιους ή αδελφούς. Αλλά σύμφωνα με αυτούς, όσοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, πλήρωσαν πικρά για τον πόλεμο. Απορρίπτω τους θρύλους των Γερμανών, όπως και των Πολωνών. Η ιστορία της Ανατολικής Γερμανίας δε μπορεί να παραφραστεί αυθαίρετα.

Οι Πολωνοί συνομιλητές μας γνωρίζουν, τι θα ήθελα να σας πω ξεκάθαρα, ακόμη μία φορά, στην πατρίδα μας. Λέω λοιπόν, ότι αυτή η Συνθήκη δε σημαίνει πως αναγνωρίζουμε την αδικία ή πως δικαιολογούμε τις βιαιότητες. Αυτό δε σημαίνει ότι νομιμοποιούμε εκ των υστέρων τους διωγμούς.

Τα εχθρικά αισθήματα θίγουν το σεβασμό του πένθους για τους πεσόντες. Αυτούς που χάθηκαν «στον πόνο, στον πόλεμο και τον καημό, με ανεξάντλητα δάκρυα», όπως είπε ο Σίλεσός Andreas Gryphius στο τέλος του Τριακονταετούς Πολέμου. Κανείς δεν μπορεί να ξεφύγει από αυτή τη θλίψη, ό,τι χάνεται μας πονάει. Και ο βασανισμένος πολωνικός λαός, θα σεβαστεί τον πόνο μας.

Ονόματα όπως το Άουσβιτς θα συνοδεύουν τους δύο λαούς για μεγάλο χρονικό διάστημα και θα μας υπενθυμίζουν, ότι η κόλαση είναι δυνατή στη γη. Το έχουμε ζήσει. Αλλά αυτή ακριβώς η εμπειρία μας αναγκάζει, να αντιμετωπίσουμε αποφασιστικά τις απαιτήσεις του μέλλοντος. Η απόδραση από την πραγματικότητα δημιουργεί επικίνδυνες ψευδαισθήσεις. Λέω ναι σε αυτήν τη Συνθήκη, ναι στη συμφιλίωση, ναι στην ειρήνη. Αυτό είναι μια δέσμευση για τη συνολική γερμανική ιστορία.

Μία σαφής ιστορική μνήμη δεν επιδέχεται μη ρεαλιστικούς ισχυρισμούς. Επίσης, δεν ανέχεται τις μυστικές επιφυλάξεις για τις οποίες μας προειδοποίησε, ο προερχόμενος από την Ανατολική Πρωσία, Ιμμάνουελ Καντ στο βιβλίο του «Για την αιώνια ειρήνη».

Πρέπει να κοιτάζουμε μπροστά και να αναγνωρίσουμε την ηθική ως πολιτική δύναμη. Πρέπει να σπάσουμε τις αλυσίδες της αδικίας. Κάνοντας αυτό, δεν υιοθετούμε μια πολιτική παραίτησης, αλλά μια πολιτική σύνεσης. Η Συνθήκη ανάμεσα σε εμάς και την Πολωνία είναι μία συνθήκη, όπως ονομάζεται επίσημα, με βάση την αποκατάσταση των αμοιβαίων σχέσεων. Αυτή όμως δεν αντικαθιστά μια επίσημη συνθήκη ειρήνης. Δεν επηρεάζει τα δικαιώματα και τις ευθύνες των τεσσάρων δυνάμεων για τη Γερμανία συνολικά. Δεν καταργεί τις προηγούμενες συμβατικές υποχρεώσεις οποιασδήποτε πλευράς.

Το τονίζω κατηγορηματικά, καθώς παραμένει φυσικό, ότι η ενεργός μας συμμετοχή στις Κοινότητες της Δυτικής Ευρώπης και η καλά θεμελιωμένη θέση μας στην Ατλαντική Συμμαχία αποτελούν τη βάση με την οποία επιδιώκουμε μια νέα, καλύτερη σχέση με τους λαούς της Ανατολικής Ευρώπης. Μόνο από αυτό το συνολικό πλαίσιο, γίνεται σαφές το τι σημαίνει αυτή η Συνθήκη για την ειρήνη, για το διχασμένο γερμανικό έθνος και για μια ενωμένη Ευρώπη. Μια Ευρώπη, που δεν μπορεί να δημιουργηθεί μέσω διακηρύξεων, αλλά μόνο μέσω στοχευμένης προσπάθειας.

Στις μέρες μας, τίποτα δεν είναι πιο σημαντικό από τη διασφάλιση της ειρήνης. Σ' αυτό δεν υπάρχει εναλλακτική λύση. Η ειρήνη δεν είναι δυνατή χωρίς την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη. Ό, τι μας φέρνει πιο κοντά σε αυτόν τον στόχο είναι μια χρήσιμη βοήθεια για τους ανθρώπους μας και, πάνω απ' όλα, μια βοήθεια για όσους ακολουθούν μετά από εμάς.

1.3. Ομιλία της Καγκελαρίου Άνγκελα Μέρκελ για τη δέκατη επέτειο του Ιδρύματος Άουσβιτς-Μπίρκεναου στις 6 Δεκεμβρίου 2019 στο Άουσβιτς.

Αγαπητέ πρωθυπουργέ,

Αγαπητέ Διευθυντή,

Εξοχότατοι,

Πάνω απ' όλα: αγαπητοί μάρτυρες της εποχής,

Κυρίες και κύριοι,

το να βρίσκομαι σήμερα εδώ και να σας μιλάω ως Καγκελάριος της Γερμανίας, μου είναι κάθε άλλο παρά εύκολο. Ντρέπομαι βαθιά, για τα βάρβαρα εγκλήματα που διέπραξαν εδώ οι Γερμανοί. Εγκλήματα που υπερβαίνουν τα όρια του κανονικού. Πραγματικά, οφείλουμε να παραμένουμε άναυδοι και τρομαγμένοι μπροστά σε αυτό που έγινε σε γυναίκες, άνδρες και παιδιά σε αυτό το μέρος. Γιατί, ποιες λέξεις θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν το πένθος; Το πένθος για όλους αυτούς τους ανθρώπους που ταπεινώθηκαν, βασανίστηκαν και δολοφονήθηκαν εδώ; Κι όμως, όσο δύσκολο κι αν είναι σε αυτό το μέρος, το οποίο αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, η σιωπή δεν πρέπει να είναι η μόνη μας απάντηση. Αυτό το μέρος μας υποχρεώνει να διατηρούμε τις αναμνήσεις ζωντανές. Πρέπει να θυμόμαστε τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν εδώ και να τα κατονομάσουμε με σαφήνεια.

Το όνομα Άουσβιτς ανιπροσωπεύει τις δολοφονίες εκατομμυρίων Εβραίων στην Ευρώπη, το ρήγμα του πολιτισμού κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος, στο οποίο έπεσαν θύματα όλες οι ανθρώπινες αξίες. Το Άουσβιτς σημαίνει, επίσης, τη γενοκτονία των Σίντι και των Ρομά της Ευρώπης, τον πόνο και τη δολοφονία πολιτικών κρατουμένων και εκπροσώπων της διανόησης στην Πολωνία, μαχητών της Αντίστασης, αιχμαλώτων πολέμου από τη Σοβιετική Ένωση και από άλλες χώρες, ομοφυλοφίλων, ατόμων με αναπηρία, καθώς και

αμέτρητων ακόμα ανθρώπων από όλη την Ευρώπη. Μιλάμε για τους βασανισμούς των ανθρώπων στο Άουσβιτς, τους θανάτους στους θαλάμους αερίων, την πείνα, το κρύο, τις ασθένειες, τα επώδυνα ψευδοϊατρικά πειράματα, την καταναγκαστική εργασία μέχρι τελικής εξάντλησης. Αυτό που συνέβη εδώ, δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό με κοινή λογική.

Μόνο στο συγκρότημα στρατοπέδων του Άουσβιτς, δολοφονήθηκαν προγραμματισμένα και ψυχρά τουλάχιστον 1,1 εκατομμύρια άνθρωποι, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν Εβραίοι. Κάθε ένας από αυτούς τους ανθρώπους είχε ένα όνομα, μια αδιαπραγμάτευτη αξιοπρέπεια, μια προέλευση, μια ιστορία. Ακόμη και η παρούσα απέλαση, που πραγματοποιήθηκε σε βαγόνια μεταφοράς ζώων, η διαδικασία κατά την άφιξη και η λεγόμενη επιλογή στην πλατφόρμα στόχευαν στον υποβιβασμό αυτών των ανθρώπων, στην αφαίρεση της αξιοπρέπειας και της ατομικότητάς τους.

Επίσημως, ως μέρος της παγκόσμιας κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ, ονομάζεται σήμερα αυτό το μέρος: «Άουσβιτς- Μπίρκεναου: Γερμανικό Εθνικοσοσιαλιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης και εξόντωσης (1940-1945)». Αυτό το όνομα ολογράφως είναι σημαντικό. Το Όσβιετσιμ βρίσκεται στην Πολωνία, αλλά τον Οκτώβριο του 1939, το Άουσβιτς προσαρτήθηκε στο Τρίτο Ράιχ. Το Άουσβιτς ήταν ένα γερμανικό στρατόπεδο εξόντωσης που διευθύνονταν από Γερμανούς. Είναι σημαντικό, να τονίσω αυτό το γεγονός. Είναι σημαντικό, να προσδιορίσουμε με σαφήνεια τους δράστες. Το χρωστάμε αυτό, εμείς οι Γερμανοί, τόσο στα θύματα όσο και στους εαυτούς μας.

Το να θυμόμαστε τα εγκλήματα, να κατονομάζουμε τους δράστες και να αποδίδουμε αξιοπρεπή φόρο τιμής εις μνήμην των θυμάτων είναι μια ευθύνη, που δεν τελειώνει. Δεν είναι διαπραγματεύσιμη και είναι αλληλένδετη με τη χώρα μας. Το να έχουμε επίγνωση αυτής της ευθύνης, είναι αναπόσπαστο μέρος της εθνικής μας ταυτότητας, της εικόνας μας σαν μια φωτισμένη και ελεύθερη κοινωνία, σαν δημοκρατία και κράτος δικαίου.

Σήμερα έχουμε μια ακμάζουσα εβραϊκή ζωή ξανά στη Γερμανία. Έχουμε ποικίλες φιλικές σχέσεις με το Ισραήλ. Προφανώς, αυτό είναι κάτι άλλο. Αυτό είναι ένα υπέροχο δώρο.

Μοιάζει με θαύμα. Αλλά δεν μπορεί να αναιρέσει ό,τι συνέβη. Δεν μπορεί να φέρει πίσω τους δολοφονημένους Εβραίους. Θα υπάρχει πάντα ένα κενό στην κοινωνία μας.

Ο βασικός νόμος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας τέθηκε σε ισχύ πριν από 70 χρόνια. Τα διδάγματα από τη φρίκη του παρελθόντος περιέχονταν σε αυτόν. Αλλά γνωρίζουμε επίσης, ότι όσον αφορά την απαραβίαστη ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ελευθερία, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, όσο πολύτιμες είναι αυτές οι αξίες, τόσο ευάλωτες είναι επίσης. Γι' αυτό πρέπει να σταθεροποιούμε και να βελτιώνουμε συνεχώς, να προστατεύουμε και να υπερασπιζόμαστε αυτές τις θεμελιώδεις αξίες τόσο στην καθημερινή συμβίωση, όσο και στις κρατικές δραστηριότητες και τον πολιτικό λόγο.

Στις μέρες μας, αυτό δεν είναι ρητορική. Είναι απαραίτητο στην εποχή μας να ειπωθεί σαφώς. Επειδή βιώνουμε ανησυχητικά επίπεδα ρατσισμού, μια αυξανόμενη μισαλλοδοξία και ένα κύμα εγκλημάτων μίσους, Αντιμετωπίζουμε μια επίθεση στις βασικές αξίες της φιλελεύθερης δημοκρατίας και έναν επικίνδυνο ιστορικό αναθεωρητισμό, που εξυπηρετεί την εχθρότητα απέναντι στους ανθρώπους, που σχετίζεται με την ομαδικότητα. Εστιάζουμε ιδιαίτερα στον αντισημιτισμό, ο οποίος απειλεί την εβραϊκή ζωή στη Γερμανία, την Ευρώπη και όχι μόνο.

Ακόμα πιο ξεκάθαρα και σαφώς πρέπει να εκφράσουμε ότι δεν ανεχόμαστε τον αντισημιτισμό. Όλοι οι άνθρωποι πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς μαζί μας και σαν στο σπίτι τους - στη Γερμανία, στην Ευρώπη. Το Άουσβιτς προτρέπει ευθέως και υποχρεώνει κάθε έναν από εμάς, να επαγρυπνεί καθημερινά για να προφυλάσσει την ανθρωπότητα και να προστατεύει την αξιοπρέπεια του διπλανού μας.

Επειδή, όπως ο Primo Levi, που γεννήθηκε στο Τορίνο πριν από 100 χρόνια και επέζησε από το Άουσβιτς ως καταναγκαστικός εργάτης στο Μόνοβιτς, έγραψε αργότερα: « Αυτό συνέβη. Έτσι, μπορεί να συμβεί ξανά». Επομένως, δεν πρέπει να εθελουφλούμε και να κλείνουμε τα αυτιά μας όταν οι άνθρωποι κακοποιούνται, ταπεινώνονται ή τίθενται στο περιθώριο. Πρέπει να εναντιωθούμε σε αυτούς που δημιουργούν προκαταλήψεις και καλλιεργούν το μίσος ενάντια στους ανθρώπους άλλων πεποιθήσεων ή καταγωγής.

Όλοι φέρουμε ευθύνη. Και αυτή η ευθύνη περιλαμβάνει επίσης τη μνήμη. Δεν πρέπει ποτέ να ξεχάσουμε. Δεν μπορούμε να βάλουμε τελεία. Δεν μπορεί να υπάρξει καμία υποβάθμιση. Θα μπορούσα επίσης να το εκφράσω με τα λόγια του επιζώντος του Άουσβιτς και του πρώην Προέδρου της Διεθνούς Επιτροπής του Άουσβιτς Noach Flug: « Η μνήμη...είναι σαν το νερό. Είναι ζωτικής σημασίας και αναζητά τον δικό της τρόπο σε νέους χώρους και σε άλλους ανθρώπους, [...]»

Δεν έχει ημερομηνία λήξης και δεν μπορεί να δηλωθεί ως επεξεργασία ή να τερματιστεί με μία τελική απόφαση.»

Το γεγονός ότι, αυτή η ζωτική μνήμη ψάχνει και βρίσκει τρόπους, όπως είπε ο Noach Flug, είναι κάτι που οφείλουμε ειδικά σε πολλούς μάρτυρες της εποχής.

Για αυτό, χαίρομαι πολύ που μπορώ να σας καλωσορίσω εδώ. Τα τελευταία χρόνια μας μιλούσατε ξανά και ξανά, και σε εμάς σήμερα για την περίοδο που υποφέρατε. Ποιος μπορεί να φανταστεί πόση

δύναμη χρειάζεται για να συνεχίσει να αναγνωρίζει αυτές τις οδυνηρές εμπειρίες ή ακόμη και να επιστρέψει σε αυτό το μέρος;

Μοιράζεστε την ιστορία σας, έτσι ώστε οι νεότεροι να μπορούν να μάθουν από αυτήν. Έχετε το θάρρος και τη δύναμη να συμφιλιωθείτε. Δείχνετε πραγματικά το ανθρώπινο μεγαλείο. Είμαι πολύ ευγνώμων που μπορούμε να ακούσουμε να μάθουμε από εσάς.

Έχουν περάσει σχεδόν 75 χρόνια από την απελευθέρωση του Άουσβιτς. Όλο και λιγότεροι άνθρωποι μπορούν να διηγηθούν την ιστορία τους από αυτήν την εποχή. Αυτό ώθησε τον συγγραφέα Navid Kermani να καταγράψει με μεγάλη ακρίβεια: «[...] Για να καεί εντελώς μια μνήμη στην καρδιά, η οποία σχετίζεται με τα μνημεία, τις διαταραχές, τα τελετουργικά μνήμης, θα είναι ακόμη πιο σημαντικό για τις μελλοντικές γενιές να δουν με τα μάτια τους τα μέρη στα οποία η Γερμανία συνέτριψε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, να ταξιδέψει σε αυτές τις χώρες που πνίγηκαν στο αίμα.»

Οι δράστες προσπάθησαν να καλύψουν τα ίχνη τους σε πολλά μέρη- είτε σε στρατόπεδα εξόντωσης όπως το Μπέλζεκ, το Σομπίμπουρ και το Τρεμπλίνκα, είτε σε μέρη όπως το Μάλν Τροστενιέτς, το Μπάμπι Γιαρ ή σε χιλιάδες άλλα μέρη στην Ευρώπη στα οποία δολοφονήθηκαν Εβραίοι, Σίντι, Ρομά, πολλοί άλλοι άνθρωποι, καθώς και ολόκληρες τοπικές κοινότητες.

Εδώ, στο Άουσβιτς, ωστόσο, τα SS και τα πρωτοπαλίκαρα τους απέτυχαν στο να καλύψουν τα ίχνη τους. Αυτό το μέρος αποτελεί μαρτυρία. Και αυτή η μαρτυρία πρέπει να διατηρηθεί. Όποιος επισκέπτεται το Άουσβιτς και βλέπει τα παρατηρητήρια και τα συρματοπλέγματα τους στρατώνες και τα κελιά, τα απομεινάρια των θαλάμων αερίων και τα κρεματόρια δεν θα ξεχάσει ποτέ αυτή την ανάμνηση. Όπως γράφει ο Kermani, «θα καεί στην καρδιά σας». Πριν από δέκα χρόνια, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών της Πολωνίας Władysław Bartoszewski, που ήταν και ο ίδιος πολιτικός κρατούμενος στο Άουσβιτς, ξεκίνησε τη σύσταση του Ιδρύματος Άουσβιτς-Μπίρκεναου.

Αγαπητέ κύριε Cywinski, θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς εσάς και όλους εκείνους, που έχουν αναλάβει το καθήκον να διατηρήσουν αυτό το μνημείο ως μνημείο και κέντρο τεκμηρίωσης στο Ίδρυμα.

Ευχαριστώ επίσης όλους, όσοι συμμετέχουν στα έργα αποκατάστασης και συντήρησης. Με πλήρη δέσμευση έχει διασφαλιστεί ότι αυτό το μέρος θα συνεχίσει να αποτελεί μαρτυρία. Οι στρατώνες από τούβλα ασφαλίστηκαν μόνιμα, πραγματοποιήθηκαν ανασκαφές, ανεγέρθηκαν τοίχοι υποστήριξης και προστατευτικές σκηνές, αποκαταστάθηκαν και διατηρήθηκαν τα κλεμμένα ρούχα και υπάρχοντα των θυμάτων.

Τα σχέδια συντήρησης απαιτούν ένα αυξημένο αισθητά ποσό για το κεφάλαιο ίδρυσης για τα επόμενα 25 χρόνια. Η Γερμανία θα συνεισφέρει ουσιαστικά σε αυτές τις δαπάνες. Αυτό το αποφασίσαμε χθες μαζί με τους πρωθυπουργούς των ομοσπονδιακών κρατιδίων.

Χάρη στο Ίδρυμα, καθώς και στους πολλούς διεθνείς τουριστικούς οδηγούς, αυτό το μνημείο είναι ένας τόπος μάθησης, συλλογισμού και ευαισθητοποίησης. Είναι ένα μέρος που εκφράζει το μήνυμα «ποτέ ξανά» τόσο εντυπωσιακά. Και είμαι πολύ ευγνώμων για αυτό.

Αλλά τίποτα δεν μπορεί να φέρει πίσω τους ανθρώπους που δολοφονήθηκαν εδώ. Τίποτα δεν μπορεί να αναιρέσει αυτά τα πρωτοφανή εγκλήματα. Αυτά τα εγκλήματα είναι και θα παραμείνουν μέρος της γερμανικής ιστορίας. Αυτή η ιστορία πρέπει να ειπωθεί ξανά και ξανά, ώστε να παραμείνουμε σε εγρήγορση και να μην αρχίσουν να επαναλαμβάνονται τέτοια εγκλήματα. Πρέπει να αναλάβουμε αποφασιστική δράση κατά του ρατσισμού και του αντισημιτισμού σε όλες τις φρικτές εκδηλώσεις τους.

Αυτή η ιστορία πρέπει να ειπωθεί έτσι ώστε να μπορούμε να διατηρήσουμε την αξιοπρέπεια κάθε ανθρώπου στο παρόν και στο μέλλον. Και έτσι μπορούμε να τιμήσουμε

τη μνήμη των θυμάτων. Θυμόμαστε τους ανθρώπους από διαφορετικές χώρες ολόκληρης της Ευρώπης, που απελάθηκαν στο Άουσβιτς. Σε αυτήν την περιοχή θυμόμαστε ιδίως τα πολλά θύματα από την Πολωνία, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών κρατουμένων, για τους οποίους δημιουργήθηκε αρχικά το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Άουσβιτς. Θυμόμαστε τα έξι εκατομμύρια Εβραίους που δολοφονήθηκαν, και κυρίως εδώ, που δολοφονήθηκαν στο Άουσβιτς-Μπίρκεναου περίπου ένα εκατομμύριο Εβραίοι.

Θυμόμαστε τους Σίντι και τους Ρομά που απελάθηκαν, βασανίστηκαν και δολοφονήθηκαν. Θυμόμαστε τα θύματα μαζικών εκτελέσεων. Θυμόμαστε εκείνους που απελάθηκαν σε γκέτο, που κρύβονταν με αγωνία για το θάνατο, και εκείνους που έπρεπε να φύγουν από τη χώρα τους. Θυμόμαστε επίσης όλους εκείνους που έχασαν τα πάντα. Έχασαν την οικογένεια και τους φίλους τους, την πατρίδα και τα σπίτια τους, τις ελπίδες και τα σχέδιά τους, την εμπιστοσύνη και τη χαρά τους για ζωή, όπως και την αξιοπρέπεια τους. Θυμόμαστε εκείνους που περιπλανήθηκαν για χρόνια μετά τον πόλεμο, εκείνους που έπρεπε να περιμένουν σε στρατόπεδα για «εκτοπισθέντες».

Εκείνοι που επέζησαν, έχουν πληγεί σημαντικά από τη φρίκη που βίωσαν. Η Margot Friedländer έγραψε για αυτούς στα απομνημονεύματά της:

«Πρώτα έπρεπε να μάθουν ξανά, ότι ήταν άνθρωποι. Άνθρωποι, που είχαν ένα όνομα.»

Πολλοί αναρωτήθηκαν, γιατί επέζησαν αυτοί συγκεκριμένα. Γιατί όχι η μικρή τους αδερφή; Ο καλύτερός τους φίλος; Η ίδια τους η μητέρα ή ο σύζυγός τους;

Υπήρχαν πολλοί που για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν ήξεραν ή δεν ανακάλυψαν ποτέ, πώς και πού δολοφονήθηκαν οι στενοί συγγενείς τους. Αυτές οι πληγές δεν επουλώνονται ποτέ.

Ευχαριστώ πιο πολύ όλους, όσοι καταφέρνουν να μιλάνε για αυτό, να μοιράζονται τον πόνο και τις αναμνήσεις τους για να επιφέρουν την αγαλλίαση.

Υποβάλλω τα βαθιά σέβη μου σε κάθε έναν από αυτούς τους ανθρώπους. Υποκλίνομαι στα θύματα του Ολοκαυτώματος. Υποκλίνομαι στις οικογένειές τους.

Σας ευχαριστώ πολύ, που με αφήσατε να βρίσκομαι εδώ σήμερα.

2. ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ

2.1. Auszug aus der Rede von Adolf Hitler, dem Führer der Deutschen Nationalsozialistischen Arbeiterpartei (NSDAP) und des NS-Deutschen Reiches, am 30. Januar 1939 in Berlin.

Ich möchte zur jüdischen Frage folgendes bemerken:

Es ist ein beschämendes Schauspiel, heute zu sehen, wie die ganze Welt der Demokratie vor Mitleid trieft, dem armen gequälten jüdischen Volk gegenüber allein hartherzig verstockt bleibt angesichts der dann doch offenkundigen Pflicht, zu helfen. Die Argumente, mit denen man die Nichthilfe entschuldigt, sprechen nur für uns Deutsche und Italiener.

Denn man sagt:

1. 'Wir' — also die Demokratien — 'sind nicht in der Lage, die Juden aufzunehmen!' Dabei kommen in diesen Weltreichen noch keine 10 Menschen auf den Quadratkilometer, während Deutschland 135 auf den Quadratkilometer zu ernähren hat, aber trotzdem dazu in der Lage sein soll.

2. Man versichert: Wir können Sie nicht nehmen, außer denn sie erhalten z. B. von Deutschland einen bestimmten Kapitalsbetrag zur Einwanderung.

Deutschland war allerdings jahrhundertlang gut genug, diese Elemente aufzunehmen, obwohl sie außer ansteckenden politischen und sanitären Krankheiten nichts besaßen. Was dieses Volk heute besitzt, hat es sich auf Kosten des nicht so gerissenen deutschen Volkes durch die übelsten Manipulationen erworben.

Wir machen heute nur wieder gut, was dieses Volk selbst verschuldet hat. Als einst das deutsche Volk um seine gesamten Ersparnisse kam aus jahrzehntelanger redlicher Arbeit, dank der von Juden angestifteten und durchgeführten Inflation ""), als die übrige Welt dem deutschen Volk seine Auslandskapitalien wegnahm, als man uns den ganzen Kolonialbesitz enteignete, da haben diese philanthropischen Erwägungen bei den demokratischen Staatsmännern anscheinend noch keinen entscheidenden Einfluß ausgeübt.

Ich kann diesen Herren heute nur versichern, daß wir dank der brutalen Erziehung, die uns die Demokratien 15 Jahre lang angedeihen ließen, vollständig verhärtet sind gegenüber allen sentimentalischen Anwandlungen.

Wir haben es erlebt, daß, nachdem in unserem Volk am Ende des Krieges schon mehr als 800 000 Kinder aus Hunger und Nahrungsnot gestorben waren, uns noch fast eine Million Stück Milchkühe weggetrieben wurden nach den grausamen Paragraphen eines Diktates, das die demokratischen, humanen Weltapostel uns als Friedensvertrag aufzwangen.

Wir haben erlebt, daß man über eine Million deutsche Kriegsgefangene noch ein Jahr nach Kriegsende ohne jeden Grund in der Gefangenschaft zurückbehielt. Wir mußten erdulden, daß man aus unseren Grenzgebieten weit über 1½ Millionen Deutsche von ihrem Hab und Gut wegriß und fast nur mit dem, was sie auf dem Leibe trugen, hinauspeitschte.

Wir haben es ertragen müssen, daß man Millionen von Volksgenossen von uns gerissen hat, ohne sie zu hören oder ihnen auch nur die geringste Möglichkeit zur weiteren Erhaltung ihres Lebens zu lassen.

Ich könnte diese Beispiele um Dutzende der grauenhaftesten ergänzen. Man bleibe uns also vom Leib mit Humanität. Das deutsche Volk wünscht nicht, daß seine Belange von einem fremden Volk bestimmt und regiert werden. Frankreich den Franzosen, England den Engländern, Amerika den Amerikanern und Deutschland den Deutschen!

Wir sind entschlossen, das Einnisten eines fremden Volkes, das sämtliche Führungsstellen an sich zu reißen gewußt hat, zu unterbinden und dieses Volk abzuschieben. Denn wir sind gewillt, für diese Führungsstellen unser eigenes Volk zu erziehen.

Wir haben Hunderttausende der intelligentesten Bauern- und Arbeiterkinder. Wir werden sie erziehen lassen, und wir erziehen sie bereits und wir möchten, daß sie einmal die führenden Stellen im Staat mit unseren übrigen gebildeten Schichten besetzen und nicht die Angehörigen eines uns fremden Volkes.

Vor allem aber die deutsche Kultur ist, wie schon ihr Name sagt, eine deutsche und keine jüdische, und es wird daher auch ihre Verwaltung und Pflege in die Hände unseres Volkes gelegt. Wenn aber die übrige Welt mit heuchlerischer Miene aufschreit über diese barbarische Austreibung eines so unersetzbaren, kulturell wertvollsten Elementes aus Deutschland, dann können wir nur erstaunt sein über die Folgerungen, die daraus gezogen werden.

Denn wie müßte man uns dankbar sein, daß wir diese herrlichen Kulturträger freigeben und der anderen Welt zur Verfügung stellen. Sie kann nach ihren eigenen Erklärungen nicht

einen Grund zur Entschuldigung anführen, weshalb sie diesen wertvollsten Menschen die Aufnahme in ihren Ländern verweigert.

Es ist ja auch nicht einzusehen, weshalb man die Angehörigen dieser Rasse sonst gerade dem deutschen Volk zumutet, aber in den so sehr für diese 'prächtigen Leute' schwärmenden Staaten die Aufnahme plötzlich unter allen nur möglichen Ausflüchten ablehnt. Ich glaube, daß dieses Problem je eher um so besser gelöst wird.

Denn Europa kann nicht mehr zur Ruhe kommen, bevor nicht die jüdische Frage ausgeräumt ist.

Es kann sehr wohl möglich sein, daß über diesem Problem früher oder später eine Einigung in Europa selbst zwischen solchen Nationen stattfindet, die sonst nicht so leicht den Weg zueinander finden würden. Die Welt hat Siedlungsraum genügend, es muß aber endgültig mit der Meinung gebrochen werden, als sei das jüdische Volk vom lieben Gott eben dazu bestimmt, in einem gewissen Prozentsatz Nutznießer am Körper und an der produktiven Arbeit anderer Völker zu sein.

Das Judentum wird sich genau so einer soliden aufbauenden Tätigkeit anpassen müssen, wie es andere Völker auch tun, oder es wird früher oder später einer Krise von unvorstellbarem Ausmaße erliegen.

Und eines möchte ich an diesem vielleicht nicht nur für uns Deutsche denkwürdigen Tage nun aussprechen: Ich bin in meinem Leben sehr oft Prophet gewesen und wurde meistens ausgelacht. In der Zeit meines Kampfes um die Macht war es in erster Linie das jüdische Volk, das nur mit Gelächter meine Prophezeiungen hinnahm, ich würde einmal in Deutschland die Führung des Staates und damit des ganzen Volkes übernehmen und dann unter vielen anderen auch das jüdische Problem zur Lösung bringen. Ich glaube, daß dieses damalige schallende Gelächter dem Judentum in Deutschland unterdes wohl schon in der Kehle erstickt ist.

Ich will heute wieder ein Prophet sein: Wenn es dem internationalen Finanzjudentum in und außerhalb Europas gelingen sollte, die Völker noch einmal in einen Weltkrieg zu stürzen, dann wird das Ergebnis nicht die Bolschewisierung der Erde und damit der Sieg des Judentums sein, sondern die Vernichtung der jüdischen Rasse in Europa.

Denn die Zeit der propagandistischen Wehrlosigkeit der nicht-jüdischen Völker ist zu Ende. Das nationalsozialistische Deutschland und das faschistische Italien besitzen jene

Einrichtungen, die es gestatten, wenn notwendig, die Welt über das Wesen einer Frage aufzuklären, die vielen Völkern instinktiv bewußt und nur wissenschaftlich unklar ist.

Augenblicklich mag das Judentum in gewissen Staaten seine Hetze betreiben unter dem Schutz einer dort in seinen Händen befindlichen Presse, des Films, der Rundfunkpropaganda, der Theater, der Literatur usw. Wenn es diesem Volke aber noch einmal gelingen sollte, die Millionenmassen der Völker in einen für diese gänzlich sinnlosen und nur jüdischen Interessen dienenden Kampf zu hetzen, dann wird sich die Wirksamkeit einer Aufklärung äußern, der in Deutschland allein schon in wenigen Jahren das Judentum restlos erlegen ist.

Die Völker wollen nicht mehr auf den Schlachtfeldern sterben, damit diese wurzellose internationale Rasse an den Geschäften des Krieges verdient und ihre alttestamentarische Rachsucht befriedigt. Über die jüdische Parole 'Proletarier aller Länder, vereinigt euch' wird eine höhere Erkenntnis siegen, nämlich: Schaffende Angehörige aller Nationen, erkennt euren gemeinsamen Feind!

2.2. Fernsehansprache von Bundeskanzler Willy Brandt aus Warschau, 7. Dezember 1970

Meine lieben Mitbürgerinnen und Mitbürger!

Ich bin mir bewusst: Dies ist eine schwere Reise. Für eine friedliche Zukunft wird sie von Bedeutung sein. Der Vertrag von Warschau soll einen Schlussstrich setzen unter Leiden und Opfer einer bösen Vergangenheit. Er soll eine Brücke schlagen zwischen den beiden Staaten und den beiden Völkern. Er soll den Weg dafür öffnen, dass getrennte Familien wieder zusammenfinden können. Und dass Grenzen weniger trennen als bisher.

Und trotzdem: Dieser Vertrag konnte nur nach ernster Gewissenserforschung unterschrieben werden. Wir haben uns nicht leichten Herzens hierzu entschieden. Zu sehr sind wir geprägt von Erinnerungen und gezeichnet von zerstörten Hoffnungen, aber guten Gewissens. Denn wir sind überzeugt, dass Spannungen abgebaut, Verträge über Gewaltverzicht befolgt, die Beziehungen verbessert und die geeigneten Formen der Zusammenarbeit gefunden werden müssen, um zu einer europäischen Friedensordnung zu gelangen.

Dabei muss man von dem ausgehen, was ist; was geworden ist, auch in Bezug auf die Westgrenze Polens. Niemand hat uns zu dieser Einsicht gezwungen. Wir sind mündig geworden. Es geht um den Beweis unserer Reife und um den Mut, die Wirklichkeit zu erkennen.

Was ich im August Ihnen aus Moskau gesagt habe, liebe Mitbürgerinnen und Mitbürger, gilt auch für den Vertrag mit Polen: Er gibt nichts preis, was nichtlängst verspielt worden ist. Verspielt nicht von uns, die wir in der Bundesrepublik Deutschland politische Verantwortung tragen und getragen haben. Sondern verspielt von einem verbrecherischen Regime, vom Nationalsozialismus.

Wir dürfen nicht vergessen, dass dem polnischen Volk nach 1939 das Schlimmste zugefügt wurde, was es in seiner Geschichte hat durchmachen müssen. Dieses Unrecht ist nicht ohne Folgen geblieben.

Großes Leid traf auch unser Volk, vor allem unsere ostdeutschen Landsleute. Wir müssen gerecht sein: Das schwerste Opfer haben jene gebracht, deren Väter, Söhne oder Brüder ihr Leben verloren haben. Aber nach ihnen hat am bittersten für den Krieg bezahlt, wer seine

Heimat verlassen musste. Ich lehne Legenden Bundeskanzler-Willy-Brandt-Stiftung Berlin ab, deutsche wie polnische. Die Geschichte des deutschen Ostens lässt sich nicht willkürlich umschreiben.

Unsere polnischen Gesprächspartner wissen, was ich Ihnen zu Hause auch noch einmal in aller Klarheit sagen möchte: Dieser Vertrag bedeutet nicht, dass wir Unrecht anerkennen oder Gewalttaten rechtfertigen. Er bedeutet nicht, dass wir Vertreibungen nachträglich legitimieren.

Ressentiments verletzen den Respekt vor der Trauer um das Verlorene – verloren „in Schmerzen, Krieg und Ach, in unerschöpften Tränen“, wie es der Schlesier Andreas Gryphius am Ende des Dreißigjährigen Krieges sagte. Niemand kann sich dieser Trauer entziehen, uns schmerzt das Verlorene. Und das leidgeprüfte polnische Volk wird unseren Schmerz respektieren.

Namen wie Auschwitz werden beide Völker noch lange begleiten und uns daran erinnern, dass die Hölle auf Erden möglich ist; wir haben sie erlebt. Aber gerade diese Erfahrung zwingt uns, die Aufgaben der Zukunft entschlossen anzupacken.

Die Flucht vor der Wirklichkeit schafft gefährliche Illusionen. Ich sage: Das Ja zu diesem Vertrag, zur Aussöhnung, zum Frieden, ist ein Bekenntnis zur deutschen Gesamtgeschichte. Ein klares Geschichtsbewusstsein duldet keine unerfüllbaren Ansprüche. Es duldet auch nicht jene geheimen Vorbehalte, vor denen der Ostpreuße Immanuel Kant in seiner Schrift „Zum ewigen Frieden“ gewarnt hat.

Wir müssen unseren Blick in die Zukunft richten und die Moral als politische Kraft erkennen. Wir müssen die Kette des Unrechts durchbrechen. Indem wir dies tun, betreiben wir keine Politik des Verzichts, sondern eine Politik der Vernunft.

Der Vertrag zwischen Polen und uns – ein Vertrag, wie er amtlich heißt, über die Grundlagen der Normalisierung der gemeinsamen Beziehungen – ersetzt keinen formellen Friedensvertrag. Er berührt nicht die Rechte und Verantwortlichkeiten der Vier Mächte für Deutschland als Ganzes. Er setzt frühere vertragliche Verpflichtungen weder der einen noch der anderen Seite außer Kraft.

Ich unterstreiche dies ausdrücklich, denn es bleibt natürlich dabei, dass unsere aktive Mitwirkung in den Westeuropäischen Gemeinschaften und unsere fest verankerte Stellung im Atlantischen Bündnis die Grundlage bilden, von der aus wir uns um ein neues, besseres

Verhältnis zu den osteuropäischen Völkern bemühen. Erst aus diesem Gesamtzusammenhang wird klar, was dieser Vertrag für den Frieden bedeutet, für die geteilte deutsche Nation und für ein geeintes Europa. Ein Europa, das nicht durch Deklamationen, sondern nur durch zielbewusste Arbeit geschaffen werden kann.

Nichts ist heute wichtiger als die Herstellung eines gesicherten Friedens. Dazu gibt es keine Alternative. Frieden ist nicht möglich ohne europäische Solidarität. Alles, was uns diesem Ziel näher bringt, ist ein guter Dienst an unserem Volk und vor allem ein Dienst für die, die nach uns kommen.

2.3. Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum zehnjährigen Bestehen der Stiftung Auschwitz-Birkenau am 6. Dezember 2019 in Auschwitz

Sehr geehrter Herr Ministerpräsident,
sehr geehrter Herr Direktor,
Exzellenzen,
vor allem: sehr geehrte Zeitzeuginnen und Zeitzeugen,
sehr geehrte Damen und Herren,

heute hier zu stehen und als deutsche Bundeskanzlerin zu Ihnen zu sprechen, fällt mir alles andere als leicht. Ich empfinde tiefe Scham angesichts der barbarischen Verbrechen, die hier von Deutschen verübt wurden Verbrechen, die die Grenzen alles Fassbaren überschreiten. Vor Entsetzen über das, was Frauen, Männern und Kindern an diesem Ort angetan wurde, muss man eigentlich verstummen. Denn welche Worte könnten der Trauer gerecht werden der Trauer um all die vielen Menschen, die hier gedemütigt, gequält und ermordet wurden? Und dennoch: So schwer es an diesem Ort, der wie kein anderer für das größte Menschheitsverbrechen steht, auch fällt: Schweigen darf nicht unsere einzige Antwort sein. Dieser Ort verpflichtet uns, die Erinnerung wachzuhalten. Wir müssen uns an die Verbrechen erinnern, die hier begangen wurden, und sie klar benennen.

Auschwitz dieser Name steht für den millionenfachen Mord an den Jüdinnen und Juden Europas, für den Zivilisationsbruch der Shoa, dem sämtliche menschlichen Werte zum Opfer fielen. Auschwitz steht auch für den Völkermord an den Sinti und Roma Europas, für das Leid und die Ermordung von politischen Gefangenen und Vertretern der Intelligenz in Polen, von Widerstandskämpfern, von Kriegsgefangenen aus der Sowjetunion und anderen Ländern, von Homosexuellen, von Menschen mit Behinderungen sowie unzähligen anderen Menschen aus ganz Europa. Das Leiden der Menschen in Auschwitz, ihr Tod in den Gaskammern, Hunger, Kälte, Seuchen, qualvolle pseudomedizinische Versuche, Zwangsarbeit bis zur völligen Erschöpfung was hier geschah, lässt sich mit Menschenverstand nicht erfassen.

Allein im Lagerkomplex Auschwitz wurden mindestens 1,1 Millionen Menschen, die meisten von ihnen Juden, planvoll und mit kalter Systematik ermordet. Jeder dieser Menschen hatte einen Namen, eine unveräußerliche Würde, eine Herkunft, eine Geschichte. Schon die Deportation hierher, eingepfercht in Viehwaggons, die Prozedur bei der Ankunft und die sogenannte Selektion an der Rampe zielten darauf, diese Menschen zu entmenslichen, sie ihrer Würde und Individualität zu berauben.

Offiziell trägt dieser Ort als Teil des UNESCO-Welterbes heute den Namen „Auschwitz-Birkenau deutsches nationalsozialistisches Konzentrations- und Vernichtungslager (1940–1945)“. Dieser Name als voller Name ist wichtig. Oświęcim liegt in Polen, aber im Oktober 1939 wurde Auschwitz als Teil des Deutschen Reichs annektiert. Auschwitz war ein deutsches, von Deutschen betriebenes Vernichtungslager. Es ist mir wichtig, diese Tatsache zu betonen. Es ist wichtig, die Täter deutlich zu benennen. Das sind wir Deutschen den Opfern schuldig und uns selbst.

An die Verbrechen zu erinnern, die Täter zu nennen und den Opfern ein würdiges Gedenken zu bewahren das ist eine Verantwortung, die nicht endet. Sie ist nicht verhandelbar; und sie gehört untrennbar zu unserem Land. Uns dieser Verantwortung bewusst zu sein, ist fester Teil unserer nationalen Identität, unseres Selbstverständnisses als aufgeklärte und freiheitliche Gesellschaft, als Demokratie und Rechtsstaat.

Heute haben wir in Deutschland wieder ein blühendes jüdisches Leben. Mit Israel verbinden uns vielfältige und freundschaftliche Beziehungen. Das ist alles andere als eine Selbstverständlichkeit. Das ist ein großes Geschenk. Es gleicht gar einem Wunder. Aber es kann Geschehenes nicht ungeschehen machen. Es kann die ermordeten Jüdinnen und Juden nicht zurückbringen. In unserer Gesellschaft wird immer eine Lücke klaffen.

Vor 70 Jahren trat das Grundgesetz der Bundesrepublik Deutschland in Kraft. Darin flossen die Lehren aus den Schrecken der Vergangenheit ein. Aber wir wissen auch: Die unantastbare Würde des Menschen, Freiheit, Demokratie und Rechtsstaatlichkeit so kostbar diese Werte auch sind, so verletzlich sind sie auch. Deshalb müssen wir diese

grundlegenden Werte immer wieder aufs Neue festigen und verbessern, schützen und verteidigen im täglichen Zusammenleben ebenso wie im staatlichen Wirken und politischen Diskurs.

In diesen Tagen ist das keine Rhetorik. In diesen Tagen ist es nötig, das deutlich zu sagen. Denn wir erleben einen besorgniserregenden Rassismus, eine zunehmende Intoleranz, eine Welle von Hassdelikten. Wir erleben einen Angriff auf die Grundwerte der liberalen Demokratie und einen gefährlichen Geschichtsrevisionismus im Dienste einer gruppenbezogenen Menschenfeindlichkeit. Besonders richten wir unser Augenmerk auf den Antisemitismus, der jüdisches Leben in Deutschland, in Europa und darüber hinaus bedroht.

Umso klarer und deutlicher müssen wir bekunden: Wir dulden keinen Antisemitismus. Alle Menschen müssen sich bei uns in Deutschland, in Europa, sicher und zu Hause fühlen. Gerade Auschwitz mahnt und verpflichtet jeden Einzelnen von uns, täglich wachsam zu sein, Menschlichkeit zu bewahren und die Würde unseres Nächsten zu schützen.

Denn es ist so, wie es Primo Levi, der vor 100 Jahren in Turin geboren wurde und der Auschwitz als Zwangsarbeiter in Monowitz überlebte, später schrieb: „Es ist geschehen. Folglich kann es wieder geschehen.“ Daher dürfen wir unsere Augen und Ohren nicht verschließen, wenn Menschen angepöbelt, erniedrigt oder ausgegrenzt werden. Wir müssen denen widersprechen, die gegen Menschen anderen Glaubens oder anderer Herkunft Vorurteile und Hass schüren.

Wir alle tragen Verantwortung. Und zu dieser Verantwortung gehört auch das Gedenken. Wir dürfen niemals vergessen. Einen Schlussstrich kann es nicht geben und auch keine Relativierung.

Oder um es mit Worten des Auschwitz-Überlebenden und ehemaligen Präsidenten des Internationalen Auschwitz Komitees Noach Flug auszudrücken: „Die Erinnerung [...] ist wie das Wasser. Sie ist lebensnotwendig und sie sucht sich ihre eigenen Wege in neue

Räume und zu anderen Menschen. [...] Sie hat kein Verfallsdatum und sie ist nicht per Beschluss für bearbeitet oder für beendet zu erklären.“

Dass sich diese lebensnotwendige Erinnerung Wege sucht, wie Noach Flug sagte, und auch findet, das haben wir in besonderer Weise vielen Zeitzeugen zu verdanken. Es freut mich deshalb sehr, hier einige von ihnen begrüßen zu dürfen. Sie haben in den vergangenen Jahren wieder und wieder und auch für uns heute aus ihrer Leidenszeit berichtet. Wer kann sich vorstellen, wie viel Kraft es kostet, sich diese schmerzhaften Erfahrungen immer wieder vor Augen zu führen oder gar wieder an diesen Ort zurückzukehren? Sie teilen ihre Geschichte, damit jüngere Menschen daraus lernen. Sie bringen den Mut und die Kraft zur Versöhnung auf. Sie zeigen wahrhaft menschliche Größe. Ich bin sehr dankbar, dass wir von ihnen hören und lernen dürfen.

Es ist bald 75 Jahre her, dass Auschwitz befreit wurde. Immer weniger Menschen können ihre Geschichte aus dieser Zeit erzählen. Dies veranlasste den Schriftsteller Navid Kermani, sehr zutreffend festzuhalten: „[...] Damit sich überhaupt eine Erinnerung ins Herz brennt, auf die sich die Mahnmale, Stolpersteine, Gedenkrituale beziehen, wird es für künftige Generationen noch wichtiger sein, mit eigenen Augen die Orte zu sehen, an denen Deutschland die Würde des Menschen zermalmt, jene Länder zu bereisen, die es in Blut ertränkte.“

An vielen Orten hatten die Täter versucht, ihre Spuren zu verwischen sei es in Vernichtungslagern wie Belzec, Sobibór und Treblinka, sei es an Orten wie Malyj Trostenez, Babyn Jar oder an den Tausenden anderen Orten in Europa, an denen Juden, Sinti und Roma, viele andere Menschen und sogar ganze Dorfgemeinschaften ermordet wurden.

Hier in Auschwitz hingegen haben es die SS und ihre Schergen nicht geschafft, ihre Spuren zu verwischen. Dieser Ort legt Zeugnis ab. Und dieses Zeugnis gilt es zu erhalten. Wer nach Auschwitz kommt und die Wachtürme und den Stacheldraht, die Baracken und die

Gefängniszellen, die Reste der Gaskammern und Krematorien sieht, den wird die Erinnerung nicht mehr loslassen. Sie wird sich, wie Kermani schreibt, „ins Herz brennen“.

Vor zehn Jahren hatte der frühere polnische Außenminister Władysław Bartoszewski, der selbst politischer Häftling in Auschwitz war, die Gründung der Stiftung Auschwitz-Birkenau angestoßen.

Lieber Herr Cywinski, Ihnen und allen, die sich in der Stiftung den Erhalt dieser Gedenkstätte als Mahnmal und Dokumentationszentrum zur Aufgabe gemacht haben, danke ich von Herzen. Ich danke auch allen Beteiligten an den Restaurierungs- und Konservierungsprojekten. Mit großem Engagement wurde und wird dafür gesorgt, dass dieser Ort weiter Zeugnis ablegt. Ziegelsteinbaracken wurden dauerhaft gesichert, Ausgrabungen durchgeführt, Stützmauern errichtet, Schutzzelte aufgebaut, die geraubten Kleider und Habseligkeiten der Opfer restauriert und konserviert.

Die Konservierungspläne erfordern für die nächsten 25 Jahre eine deutlich höhere Summe für das Stiftungskapital. Deutschland wird sich wesentlich an diesen Mitteln beteiligen. Das haben wir gestern gemeinsam mit den Ministerpräsidenten der Bundesländer beschlossen.

Dank der Stiftung sowie der vielen internationalen Fremdenführer ist diese Gedenkstätte ein Ort des Lernens, des Innehaltens und des Bewusstwerdens ein Ort, der die Botschaft des „Nie wieder“ so eindrucksvoll ausspricht. Dafür bin ich sehr dankbar.

Doch nichts kann die Menschen, die hier ermordet wurden, zurückbringen. Nichts kann diese präzedenzlosen Verbrechen ungeschehen machen. Diese Verbrechen sind und bleiben Teil der deutschen Geschichte. Diese Geschichte muss erzählt werden, immer und immer wieder, damit wir aufmerksam bleiben, damit sich solche Verbrechen auch nicht in Ansätzen wiederholen können, damit wir gegen Rassismus und Antisemitismus in all ihren widerwärtigen Erscheinungen entschlossen vorgehen. Diese Geschichte muss erzählt

werden, damit wir heute und morgen die Würde eines jeden Menschen bewahren und damit wir den Opfern ein ehrendes Andenken bewahren.

Wir erinnern an die Menschen, die aus den verschiedenen Ländern ganz Europas nach Auschwitz deportiert wurden. Wir erinnern an diesem Ort insbesondere an die vielen polnischen Opfer auch politische Gefangene, für die das KZ Auschwitz zunächst errichtet worden war. Wir erinnern an die sechs Millionen ermordeten Juden und hier vor allem an die etwa eine Million Juden, die in Auschwitz-Birkenau ermordet wurden. Wir erinnern an die Sinti und Roma, die deportiert, gequält und ermordet wurden. Wir erinnern an die Opfer des Massenmords durch Erschießungen. Wir erinnern an jene, die in Ghettos deportiert wurden, sich in Todesangst versteckt hielten, und an die, die aus ihrer Heimat fliehen mussten. Wir erinnern an alle, die alles verloren hatten: ihre Familien und Freunde, ihre Heimat und ihr Zuhause, ihre Hoffnungen und Pläne, ihr Vertrauen und ihre Lebensfreude und ihre Würde. Wir erinnern an diejenigen, die auch nach dem Krieg noch jahrelang umherirrten an die, die in Lagern für „displaced persons“ ausharren mussten.

Wer überlebt hatte, war von den widerfahrenen Schrecken schwer gezeichnet. Margot Friedländer schrieb in ihren Erinnerungen über sie: „Sie mussten erst wieder lernen, dass sie Menschen waren. Menschen, die einen Namen hatten.“

Viele fragten sich, warum gerade sie überlebt hatten. Warum nicht die kleine Schwester? Warum nicht der beste Freund? Warum nicht die eigene Mutter oder der Ehemann? Viele fanden lange nicht oder auch nie heraus, wie und wo ihre nächsten Angehörigen ermordet worden waren. Diese Wunden heilen nie.

Umso mehr danke ich jedem, der es schafft, darüber zu sprechen, um Schmerz und Erinnerung zu teilen und um Versöhnung zu stiften. Ich verneige mich tief vor jedem dieser Menschen. Ich verneige mich vor den Opfern der Shoa. Ich verneige mich vor ihren Familien.

Vielen Dank, dass ich heute hier dabei sein darf.

3. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Εισαγωγή

Το Άουσβιτς θεωρείται το μεγαλύτερο έγκλημα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Στο σύμπλεγμα στρατοπέδων συγκέντρωσης βασανίστηκαν και δολοφονήθηκαν εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Ολοκαυτώματος υπό τις διαταγές του δικτάτορα Αδόλφου Χίτλερ. Τα περισσότερα στρατόπεδα διέθεταν θαλάμους αερίων και κρεματόρια και δημιουργήθηκαν για να φυλακίσουν τους εχθρούς του ναζιστικού καθεστώτος, να εξαναγκάσουν τους εργάτες σε καταναγκαστική εργασία και για τη φυσική εξόντωση στοχευμένων ομάδων του πληθυσμού, τις οποίες οι SS θεωρούσαν εχθρούς της ναζιστικής Γερμανίας.

Μπορεί να πέρασαν πολλά χρόνια από τότε, αλλά οι συνέπειές του βρίσκονται ακόμη εδώ. Οι ανθρώπινες ψυχές που χάθηκαν, αφού πρώτα βασανίστηκαν, δεν γυρίζουν πίσω.

Με αφορμή τα εγκλήματα που έλαβαν χώρα στα στρατόπεδα συγκέντρωσης εκφωνήθηκαν πολιτικοί λόγοι, με σκοπό να εκφραστεί η ντροπή για τα εγκλήματα, η λύπη για τα θύματα και να κρατηθεί ζωντανή η μνήμη του Άουσβιτς στο πέρασμα των χρόνων. Θα εξετάσουμε, ωστόσο, και το λόγο του Χίτλερ, ο οποίος δεν αναφέρει φυσικά τα επικείμενα εγκλήματα, όμως φαίνονται οι προθέσεις του και η επιθυμία του να αφανίσει την εβραϊκή φυλή.

Η παρούσα εργασία αφορά τις ομιλίες των: Αδόλφου Χίτλερ, Βίλλυ Μπραντ και Άνγκελα Μέρκελ και αποτελείται από τη μετάφραση των τριών ομιλιών και το μεταφραστικό σχολιασμό τους.

Η μεταφραστική διαδικασία έγινε με βάση τη λειτουργική προσέγγιση της Christiane Nord. Όπως εκείνη αναφέρει στη θεωρία της, οι τρεις βασικές πτυχές του λειτουργισμού στη μετάφραση είναι η ανάλυση του κειμένου-πηγής, το πακέτο μεταφραστικών οδηγιών, η ταξινόμηση και ιεράρχηση των μεταφραστικών προβλημάτων (Nord, 2014, σελ. 137).

3.1 Περιγραφή και ανάλυση του κειμένου-πηγή

Καθώς το πρωτότυπο στην παρούσα εργασία δεν αποτελείται από ένα ενιαίο κείμενο, αλλά από τρεις ξεχωριστές ομιλίες που έχουν εκφωνηθεί από τρεις διαφορετικούς ομιλητές, σε

διαφορετικό χρόνο, συνθήκες και εκπληρώνοντας διαφορετικούς σκοπούς κρίνεται απαραίτητο να αναλυθούν ξεχωριστά.

3.1.1. Ομιλία του Αδόλφου Χίτλερ

Ο Αδόλφος Χίτλερ ήταν Γερμανός πολιτικός, καταγόμενος από την Αυστρία, και κυβέρνησε διδακτορικά τη Γερμανία από το 1934 έως το 1945. Η ομιλία του, στις 30 Ιανουαρίου 1939 στο βήμα του Ράιχσταγκ στο Βερολίνο, είναι ευρέως γνωστή για την πρόβλεψη του δικτάτορα που αφορά τον αφανισμό της Εβραϊκής φυλής στην Ευρώπη, που θα συνέβαινε στην περίπτωση ενός ακόμη παγκοσμίου πολέμου. Ο λόγος του θα μπορούσε να χαρακτηριστεί επιθετικός και άκρως ειρωνικός.

Ο πομπός, δηλαδή, ο Αρχηγός του Εργατικού Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος της Γερμανίας (NSDAP) και ηγέτης του Ναζιστικού Τρίτου Ράιχ, Αδόλφος Χίτλερ, απευθύνεται σε κοινωνικό ακροατήριο· συγκεκριμένα στο γερμανικό λαό, όπως φαίνεται ξεκάθαρα στην αρχή του λόγου του αλλά και κατά τη διάρκεια. Ειρωνεύεται τους «δημοκράτες», εννοώντας τους Ευρωπαίους, τους οποίους αναφέρει και στο λόγο του, και ισχυρίζεται ότι εκείνοι ζητούν από τη Γερμανία κάτι που δεν είναι σε θέση να πράξουν οι ίδιοι, να απορροφήσουν δηλαδή τον εβραϊκό πληθυσμό.

Ο Χίτλερ χρησιμοποιεί παραδείγματα από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, που δείχνουν το τεράστιο πλήγμα που δέχτηκε ο γερμανικός λαός εκείνη την περίοδο. Ανάμεσα σε αυτά είναι η απώλεια των γερμανικών κεφαλαίων που υπήρχαν στο εξωτερικό, οι ανθρώπινες απώλειες, καθώς και οι Γερμανοί που κρατούνταν αιχμάλωτοι ακόμη και μετά το τέλος του πολέμου.

Ο πολιτικός, χρησιμοποιεί ποικίλα εκφραστικά μέσα για να πετύχει το στόχο του. Αρχικά, παρατηρείται επίθεση στο ήθος του αντιπάλου, αφού αναφέρει την ευθύνη που φέρουν οι Ευρωπαίοι στην απορρόφηση της Εβραϊκής φυλής, ενώ ταυτόχρονα κάνει επίκληση στο συναίσθημα. Απευθυνόμενος στον γερμανικό λαό, γνωρίζει τι είναι αυτό που θα τον επηρεάσει συναισθηματικά, και το χρησιμοποιεί για να δικαιολογήσει τη στάση του και τον επιθετικό τόνο της ομιλίας του. Είναι προφανές, πως οι τεράστιες απώλειες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και οι Γερμανοί αιχμάλωτοι πιθανότατα θα συγκινήσουν το γερμανικό λαό, για τον οποίο όλα αυτά είναι νωπά στη μνήμη. Προτρέπει μάλιστα, τον

λαό της Γερμανίας να υιοθετήσει τη δική του σκληρή στάση όχι μόνο απέναντι στους Εβραίους, αλλά και στους Ευρωπαίους γενικότερα.

Σε γλωσσικό επίπεδο, ο πομπός χρησιμοποιεί στην ομιλία του ύφος επίσημο, τυπικό και υποβλητικό, το οποίο ταιριάζει στη γλωσσική περίσταση και εξυπηρετεί τον σκοπό του. Στα πλαίσια του ύφους του, κυριαρχεί η χρήση του τρίτου πληθυντικού προσώπου, κάτι που είναι φυσικό, λαμβάνοντας υπόψιν το γεγονός ότι αποστασιοποιείται από αυτές τις ενέργειες και ουσιαστικά ρίχνει ευθύνες για τα δεινά που υπέφεραν οι Γερμανοί στον πόλεμο. Προσπαθώντας να πείσει τον κόσμο πως είναι και εκείνος ένας από αυτούς, και να δώσει την αίσθηση της ενότητας, ο Χίτλερ χρησιμοποιεί σε μερικά σημεία το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο. Το μέσο είναι ο προφορικός λόγος και εξετάζοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομιλίας παρατηρείται ότι η γλώσσα είναι επίσημη, διαθέτει πλούσια εκφραστικά σχήματα, όπως μεταφορές και επαναλήψεις και μακροπερίοδο λόγο, ενώ η δομή της ομιλίας απαρτίζεται από πρόλογο, κυρίως μέρος, και επίλογο.

Οι λειτουργίες που εξυπηρετεί η ομιλία του είναι πρωτίστως η κλητική καθώς αποσκοπεί στη συγκίνηση των ακροατών κάνοντας αναφορά σε κοινά βιώματα αλλά ταυτόχρονα αποβλέποντας και στην κινητοποίηση του λαού να ενωθεί και να εναντιωθεί στον υπόλοιπο κόσμο. Παρατηρείται, παράλληλα, και η αναφορική λειτουργία στα σημεία της περιγραφής των συνεπειών, από τις οποίες υπέφερε ο γερμανικός λαός.

3.1.2. Ομιλία του Βίλλυ Μπραντ

Ο ηγέτης του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος της Γερμανίας, Βίλλυ Μπραντ, ήταν ο πρώτος γερμανός καγκελάριος που πάτησε σε πολωνικό έδαφος. Τον Δεκέμβριο του 1970, ο Μπραντ βρέθηκε στο μνημείο για την εξέγερση του γκέτο της Βαρσοβίας όπου και κατέθεσε στεφάνι. Ήθελε, με αυτόν τον τρόπο, να τιμήσει τους Εβραίους που σκοτώθηκαν ηρωικά αντιμετωπίζοντας με τόλμη τους Γερμανούς βασανιστές τους. Ο πολιτικός, αφού κατέθεσε το στεφάνι, έκανε μερικά βήματα πίσω και έπεσε στα γόνατα.

Ήταν μια κίνηση συμφιλίωσης, μια συγγνώμη για τα ναζιστικά εγκλήματα.

Στο τηλεοπτικό του διάγγελμα στις 7 Δεκεμβρίου 1970, ο ίδιος αναγνώρισε την ευθύνη της Γερμανίας απέναντι στα αποτρόπαια εγκλήματα του πολέμου και δήλωσε έτοιμος να υπογράψει τη Συμφωνία της Βαρσοβίας (Γερμανίας – Πολωνίας). Με την υπογραφή της

Συνθήκης αυτής, αποδέχτηκε την απώλεια των πρώην γερμανικών ανατολικών εδαφών, που περιήλθαν μετά το τέλος του πολέμου στην Πολωνία.

Ο πομπός απευθύνεται στον πολωνικό λαό, κάτι που είναι εμφανές καθόλη τη διάρκεια της ομιλίας του. Επικρατεί ένα ειρηνικό κλίμα γενικότερα, ενώ ο ομιλητής καλεί τους ακροατές τους να αποβάλουν κάθε ίχνος εχθρικού αισθήματος. Όπως υποστηρίζει, τέτοιου είδους αισθήματα, όχι μόνο δεν οδηγούν πουθενά, αλλά αποτελούν και προσβολή προς τη μνήμη των πεσόντων.

Ο Μπραντ, χρησιμοποιεί ποικίλα εκφραστικά μέσα για να πετύχει το στόχο του. Αρχικά, ο λόγος του χαρακτηρίζεται από έντονη συναισθηματική φόρτιση, κάτι που οφείλεται στο γεγονός ότι αυτή ήταν η πρώτη φορά που κάποιος πήρε την ευθύνη για τα δεινά που προκλήθηκαν από τους ναζιστές κατά τη διάρκεια του πολέμου. Εκείνος προσπαθεί να συγκινήσει το ακροατήριο και να πείσει τον πολωνικό λαό να αφήσει τις άσχημες στιγμές πίσω του, και να επικεντρωθεί στην επίτευξη μιας αρμονικής σχέσης μεταξύ της Γερμανίας και της Πολωνίας.

Σε γλωσσικό επίπεδο, ο πομπός χρησιμοποιεί στην ομιλία του ύφος επίσημο, το οποίο ταιριάζει στη γλωσσική περίσταση και εξυπηρετεί τον σκοπό του. Παρατηρείται ταυτόχρονα οικείο ύφος, το οποίο δικαιολογείται απόλυτα από την επιθυμία του Μπραντ για την υπογραφή της Συνθήκης και την αποκατάσταση των σχέσεων ανάμεσα στις δύο χώρες. Στο μεγαλύτερο μέρος της ομιλίας, γίνεται χρήση πρώτου πληθυντικού προσώπου, καθώς πολλές φορές μιλά εκ μέρους όλων των Γερμανών, ενώ επίσης αναφέρεται στο κοινό συμφερόν ή στα πλήγματα, τόσο του πολωνικού, όσο και του γερμανικού λαού. Επιπλέον, σε μερικά σημεία παρατηρείται η χρήση πρώτου ενικού, κάτι που δείχνει πως ο πολιτικός έχει πλήρη επίγνωση των γεγονότων και αναλαμβάνει τις ευθύνες που του αναλογούν.

Το μέσο που χρησιμοποιείται είναι ο προφορικός λόγος, και με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομιλίας παρατηρείται ότι η γλώσσα είναι επίσημη, διαθέτει πλούσια εκφραστικά σχήματα, όπως μεταφορές, επαναλήψεις, εικόνες και μακροπερίοδο λόγο, ενώ η δομή της ομιλίας αποτελείται από προσφώνηση, πρόλογο, κυρίως μέρος, και επίλογο.

Οι λειτουργία που εξυπηρετεί η ομιλία του είναι κυρίως η κλητική, καθώς αποσκοπεί στη συγκίνηση των ακροατών κάνοντας αναφορά σε κοινά βιώματα.

3.1.3. Ομιλία της Άνγκελα Μέρκελ

Η πολιτική ομιλία της Καγκελαρίου για τη δέκατη επέτειο του Ιδρύματος Άουσβιτς – Μπίρκεναου έλαβε χώρα στις 6 Δεκεμβρίου 2019 στο Άουσβιτς. Η Μέρκελ μίλησε για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο στρατόπεδο στην Πολωνία, όπου οι Ναζί διατηρούσαν το μεγαλύτερο στρατόπεδο εξόντωσης και εξέφρασε την ντροπή της. Ξεκινώντας, η Καγκελάριας κατονόμασε τα ειδικά εγκλήματα που διέπραξαν οι Γερμανοί στο Άουσβιτς και στη συνέχεια περιέγραψε την εβραϊκή ζωή στην εποχή μας, ενώ παρατήρησε την αύξηση φαινομένων ρατσισμού, βίας και αντισημιτισμού. Χρησιμοποιώντας ένα απόφθευγμα του επιζώντος του Άουσβιτς και του πρώην Προέδρου της Διεθνούς Επιτροπής του Άουσβιτς Noach Flug, τόνισε την κρίσιμη σημασία της ιστορικής μνήμης. Έπειτα, διαβεβαίωσε τους ακροατές πως τα εγκλήματα αυτά ανήκουν στο παρελθόν και έδειξε τη συμπόνια της απέναντι στις οικογένειες των θυμάτων του Άουσβιτς.

Η Άνγκελα Μέρκελ του γερμανικού κόμματος CDU έχει αναλάβει από το 2005 έως και σήμερα την Καγκελαρία της Γερμανίας. Πρόκειται για την πρώτη γυναίκα Καγκελάρια από την ίδρυση του Ομοσπονδιακού Κράτους και την πρώτη Καγκελάρια που προέρχεται από την Ανατολική Γερμανία (Angela Merkel, 2020).

Η Μέρκελ απευθύνεται στον λαό της Πολωνίας, στους μάρτυρες της εποχής και στους παρευρισκόμενους, ανάμεσα στους οποίους βρίσκονται ο διευθυντής του Μουσείου Πιότρ Τσιβίνσκι και ο Πολωνός πρωθυπουργός Ματέους Μοραβιέτσκι. Όσον αφορά τις κειμενικές λειτουργίες, υπερισχύει η κλητική λειτουργία καθώς η ομιλία αποσκοπεί στη συγκίνηση των ακροατών μέσω των ιστορικών αναδρομών. Ακολουθεί η αναφορική λειτουργία, που παρατηρείται κυρίως στην αναφορά στα θύματα του Ολοκαυτώματος. Τελευταία εμφανίζεται η εκφραστική λειτουργία, με την οποία η Μέρκελ εκφράζει διάφορα συναισθήματα κατά τη διάρκεια του λόγου της, όπως ντροπή και λύπη.

Το μέσο μετάδοσής της ομιλίας είναι ο προφορικός λόγος και εστιάζοντας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομιλίας, παρατηρείται απλή γλώσσα με εκφραστικά στοιχεία και μακροπερίοδος λόγος. Το ύφος της ομιλίας συνολικά είναι επίσημο. Τέλος, η δομή αποτελείται από προσφώνηση, πρόλογο, κυρίως μέρος, επίλογο και επιφώνηση.

3.2 Πακέτο μεταφραστικών οδηγιών

Είναι σημαντικό, ολοκληρώνοντας την ανάλυση του πρωτοτύπου, να αναφερθεί το πακέτο των μεταφραστικών οδηγιών, βάσει των οποίων καθορίζονται οι συνθήκες υπό τις οποίες θα λειτουργήσει το μετάφρασμα. Σύμφωνα με την Christiane Nord, οι μεταφραστικές περιστάσεις του κειμένου-πηγή και του κειμένου-στόχος καθορίζουν τις λεκτικές και μη λεκτικές επιλογές του μεταφραστή στο μετάφρασμα.

Στην παρούσα εργασία, ο κειμενικός τύπος του πρωτοτύπου και οι γενικές υφολογικές του συμβάσεις (πολιτική ομιλία, επίσημο ύφος), διατηρούνται στο μετάφρασμα. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνονται οι επιδιωκόμενες κειμενικές λειτουργίες του πρωτοτύπου. Παρ' όλα αυτά, και στις τρεις ομιλίες, στο μετάφρασμα, δίνεται μάλλον προτεραιότητα στην αναφορική λειτουργία παρά στην κλητική, η οποία κυριαρχεί στο πρωτότυπο. Η αναφορική λειτουργία χρησιμοποιείται περισσότερο στο μετάφρασμα, διότι υπάρχουν διαφορετικοί παραλήπτες και διαφορετικές περιστάσεις. Καθώς το πρωτότυπο απευθύνεται στο γερμανικό και τον πολωνικό λαό, τους οποίους αφορά άμεσα, και στις τρεις ομιλίες, το μετάφρασμα απευθύνεται στον ελληνικό λαό, ο οποίος μπορεί να έχει λάβει γνώση για τα γεγονότα, δηλαδή τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο Άουσβιτς, δεν εμπλέκεται όμως άμεσα σε αυτά. Υπάρχει ένα χάσμα ανάμεσα στις γνώσεις και στις εμπειρίες που είναι συνδεδεμένες με τον γερμανικό πολιτισμό και με τον ελληνικό αντίστοιχα.

Επομένως, κρίνεται απαραίτητο, να συμπεριληφθούν στο μετάφρασμα πληροφορίες για τις ομιλίες, να χρησιμοποιηθούν μεταγραφές και επεξηγηματικές προσθήκες.

Ταυτόχρονα, οι τοπικοί και χρονικοί ενδείκτες του πρωτοτύπου, διαφέρουν από αυτούς του μεταφράσματος. Το πρωτότυπο, στην περίπτωση του Χίτλερ, εκφωνήθηκε λίγους μήνες πριν το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου πριν ακόμη δημιουργηθούν τα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Όσον αφορά τις ομιλίες του Μπραντ και της Μέρκελ, αυτές εκφωνήθηκαν στα πλαίσια εορταστικών συγκεντρώσεων μερικές δεκαετίες μετά τα προαναφερόμενα εγκλήματα. Έτσι, στο μετάφρασμα, οι παραλήπτες έρχονται υστερόχρονα σε επαφή με το περιεχόμενο του κειμένου.

Επιπλέον, στο μετάφρασμα το μήνυμα μεταδίδεται μέσω του γραπτού λόγου, ενώ στο πρωτότυπο χρησιμοποιείται ο προφορικός λόγος για τη μετάδοση του μηνύματος.

Τέλος, υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα στο στόχο του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος. Το πρωτότυπο, σε όλες τις περιπτώσεις, αποσκοπεί στη συγκίνηση και στην κινητοποίηση του ακροατηρίου, ενώ το μετάφρασμα αποσκοπεί στη γνωστοποίηση του περιεχομένου του πρωτοτύπου στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό.

3.3 Μεταφραστικά προβλήματα και τρόποι αντιμετώπισης

Για τη λειτουργική ιεράρχηση των μεταφραστικών προβλημάτων και για την αντιμετώπισή τους, η Nord προτείνει μια *κατά κατιούσα σειρά* αναλυτική διαδικασία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με αυτή τη διαδικασία ο μεταφραστής εστιάζει αρχικά στα πραγματολογικά, όπου αποφασίζεται η επιδιωκόμενη λειτουργία της μετάφρασης. Έπειτα, γίνεται ο διαχωρισμός ανάμεσα στα λειτουργικά στοιχεία του πρωτοτύπου και τέλος εξετάζονται τα γλωσσικά προβλήματα (Nord, 2014, σελ. 153-154).

3.3.1 Πραγματολογικά προβλήματα

Ξεκινώντας με τα πραγματολογικά προβλήματα του πρωτοτύπου, παρατηρείται σε όλες τις ομιλίες η διαφορά σε σχέση με τον αποδέκτη του μηνύματος του πρωτοτύπου και τον αποδέκτη του μηνύματος του μεταφράσματος. Αναλυτικότερα, το γερμανικό πρωτότυπο απευθύνεται άμεσα στο λαό της Γερμανίας και της Πολωνίας αντίστοιχα, κάτι που φαίνεται ξεκάθαρα στην περίπτωση του Χίτλερ από τις συνεχείς αναφορές του στο γερμανικό λαό καθ' όλη τη διάρκεια της ομιλίας του, ενώ στην περίπτωση του Μπραντ και της Μέρκελ η προσφώνηση «προδίδει» το ακροατήριο. Ταυτόχρονα, το ίδιο δείχνουν όχι μόνο οι αναφορές εντός των κειμένων, αλλά και το ίδιο το περιεχόμενό τους, το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη γερμανική ιστορία. Από την άλλη, στο μετάφρασμα, το ελληνικό αναγνωστικό κοινό φαίνεται να είναι έμμεσα ενδιαφερόμενο. Γίνεται σαφές ότι οι ομιλίες αφορούν τους Γερμανούς και τους Πολωνούς, αλλά μέσω της μετάφρασης το περιεχόμενο των λόγων γνωστοποιείται και στο ελληνικό κοινό.

Φυσικά, παρατηρείται απόκλιση στον χρόνο σύνταξης του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος, λαμβάνοντας υπόψιν ότι οι ομιλίες έλαβαν χώρα κατά έτη 1939, 1970 και 2019. Ωστόσο, οι χρόνοι που είχαν επιλεγεί για τη σύνταξη του πρωτοτύπου,

διατηρήθηκαν και στο μετάφρασμα εξασφαλίζοντας έτσι τη ζωντάνια και την αμεσότητα των ομιλιών στην ελληνική γλώσσα.

Επιπρόσθετα, εντοπίζεται διαφορά στον χώρο και τις συνθήκες κατά τις οποίες λαμβάνουν χώρα το πρωτότυπο και το μετάφρασμα. Συγκεκριμένα, η πρώτη ομιλία εκφωνήθηκε στο Βερολίνο το 1939 σε μια δύσκολη, για το γερμανικό λαό, εποχή και το κλίμα ήταν συναισθηματικά φορτισμένο. Όσο για τις επόμενες δύο ομιλίες, αυτές εκφωνήθηκαν στο πλαίσιο επετειακών εκδηλώσεων, όπου το κλίμα ήταν επίσης βαρύ και συναισθηματικά φορτισμένο. Υπήρχε ευρύ ακροατήριο με σημαντικές θρησκευτικές και πολιτικές προσωπικότητες. Στο μετάφρασμα, ο αναγνώστης δεν γνωρίζει το κείμενο μέσα από αυτές τις συνθήκες. Ωστόσο, ο αποδέκτης του μεταφράσματος μέσα από τα λεγόμενα του ομιλητή, όπως αυτά έχουν αποδοθεί πιστά στο μετάφρασμα μπορεί έστω να φανταστεί τις ιδιαίτερες περιστάσεις κατά τις οποίες εκφωνήθηκαν οι ομιλίες.

Σημαντική είναι επίσης, η διαφορά στο σκοπό δημιουργίας του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος. Ο σκοπός διαφέρει, διότι το πρωτότυπο στοχεύει στη συγκίνηση του ακροατηρίου και στην ανύψωση του εθνικού αισθήματος των Γερμανών, ενώ το μετάφρασμα αποσκοπεί στην πληροφόρηση του ελληνικού λαού.

Αξίζει να σημειωθεί και το διαφορετικό μέσο μετάδοσης του μηνύματος. Ειδικότερα, το πρωτότυπο αφορά ομιλίες, οι οποίες έχουν εκφωνηθεί μπροστά σε ακροατήριο, ενώ το μετάφρασμα διατίθεται σε γραπτή μορφή. Δεδομένης αυτής της διαφοράς, το μετάφρασμα δεν διαθέτει όλα τα στοιχεία του πρωτοτύπου, καθώς λείπει το ηχόχρωμα της φωνής του ομιλητή, οι εντάσεις και οι παύσεις. Μολαταύτα, με σκοπό να παραμείνει αναλλοίωτος ο προφορικός χαρακτήρας του πρωτοτύπου, ο μακροπερίοδος λόγος και οι επαναλήψεις διατηρήθηκαν και στο μετάφρασμα.

Τέλος, για την απόδοση των ονοματεπωνύμων, των τοπωνυμίων και των μνημείων που αναφέρονται στο πρωτότυπο, επιλέχθηκε η μεταφραστική τεχνική της μεταγραφής, αποσκοπώντας στην καλύτερη κατανόηση και εξοικείωση του αναγνώστη.

3.3.2 Πολιτισμικά προβλήματα

Κατά τη μεταφραστική διαδικασία μπορούν να προκύψουν και πολιτιστικά μεταφραστικά προβλήματα, τα οποία απορρέουν από τις διαφορές στις νόρμες και τις συμβάσεις που διέπουν τη λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά στους δύο εμπλεκόμενους πολιτισμούς (Nord, 2014, σελ. 149). Στην παρούσα εργασία, οι εμπλεκόμενοι πολιτισμοί είναι ο

γερμανικός και ο ελληνικός και οι διαφορές τους εντοπίζονται τόσο σε γλωσσικό, όσο και σε μη γλωσσικό επίπεδο.

Αρχικά, παρατηρούνται διαφορές ως προς τα αξιώματα ανάμεσα στη Γερμανία και στην Ελλάδα, καθώς η πρώτη είναι ομοσπονδιακό κράτος και η δεύτερη ενιαίο. Χαρακτηριστική είναι η διαφορά μεταξύ Πρωθυπουργού και «Kanzler», δηλαδή Καγκελαρίου. Λόγω της διαφορετικής διοικητικής οργάνωσης του κάθε κράτους, ο μεταφραστής μεταφράζει τους τίτλους των αξιωμάτων χωρίς να τα προσαρμόζει στα ελληνικά δεδομένα, καθώς δεν υπάρχει πάντοτε αντιστοιχία.

Λαμβάνοντας υπόψιν τις διαφορές στις λεκτικές συμπεριφορές των δύο πολιτισμών, αξίζει να επισημάνουμε την πληθώρα εκφράσεων που παρατηρείται και στις τρεις ομιλίες. Ενδεικτικά θα σχολιαστούν οι γερμανικές φράσεις: «Von Mitleid treffen» και «Versöhnung stiften». Αρχικά, η έκφραση «Von Mitleid treffen» σε περίπτωση που μεταφραζόταν αυτολεξεί θα σήμαινε «έχω συμπόνια». Ωστόσο, η απόδοση αυτή δεν προτιμάται στα ελληνικά, οπότε επιλέχθηκε η μετάφραση «συμπονώ». Στη συνέχεια, η έκφραση «Versöhnung stiften» θα μεταφραζόταν ως «προκαλώ τη συμφιλίωση» κάτι που θα ήταν αδόκιμο στα ελληνικά. Έτσι επιλέχθηκε η μετάφραση: «επιφέρω την αγαλλίαση».

Επομένως, ο μεταφραστής οφείλει να εξετάσει σε βάθος το συγκεκριμένο στο οποίο εντοπίζεται η έκφραση, προκειμένου να την αποδώσει αναλόγως. Τέλος, για την απόδοση και των υπόλοιπων εκφράσεων του κειμένου ακολουθήθηκε παρόμοια τεχνική, δηλαδή εξεύρεση της ισοδύναμης ελληνικής έκφρασης και όπου αυτό δεν ήταν δυνατόν, απόδοση του νοήματος της γερμανικής έκφρασης με τη χρήση των ελληνικών γλωσσικών μέσων. Φυσικά, κρίθηκαν απαραίτητες οι επεξηγηματικές προσθήκες, κατά περίπτωση, για την καλύτερη κατανόηση του Έλληνα αναγνώστη.

3.3.3. Γλωσσικά προβλήματα

Κατά τη μετάφραση των τριών ομιλιών προέκυψαν και γλωσσικά προβλήματα στο ζεύγος γλωσσών Γερμανικά-Ελληνικά, που αφορούν κυρίως τις δομικές διαφορές στο λεξιλόγιο και τη σύνταξη (Nord, 2014, σελ. 150).

Αρχικά, δεδομένου ότι επιλέχθηκε να διατηρηθεί το κειμενικό είδος του πολιτικού λόγου στο μετάφρασμα, κρίθηκε αναγκαίο να μεταφερθούν εκεί και τα εκφραστικά μέσα που χαρακτηρίζουν τον πολιτικό λόγο, όπως η ρητορεία, οι επαναλήψεις, η έμφαση, οι μεταφορές, η υπερβολή και ο συναισθηματικός λόγος. Η εκάστοτε γλώσσα επιτυγχάνει με διαφορετικό τρόπο τον σχηματισμό των εκφραστικών μέσων και επομένως εντοπίζονται διαφορές μεταξύ τους ως προς τις λεξιλογικές και συντακτικές επιλογές.

Επιπλέον, και στις τρεις ομιλίες εντοπίζεται η παρουσία ειδικού λεξιλογίου και ορολογίας σχετικής με το περιεχόμενο των ομιλιών, δηλαδή σε αυτήν την περίπτωση τη δύναμη του εβραϊκού λαού και τη συμμετοχή του σε οικονομικές δραστηριότητες. Ενδεικτικά, αναφέρονται «die Bolschewisierung» και «Finanzjudentum». Αρχικά, ο όρος «die Bolschewisierung» αναφέρεται στην απόκτηση δύναμης των Μπολσεβίκων όσον αφορά τα εδάφη. Αυτολεξεί η έκφραση αυτή θα μεταφραζόταν στα Ελληνικά ως «Μπολσεβικισμός». Ωστόσο, μια τέτοια απόδοση θεωρείται αδόκιμη στα Ελληνικά και προκειμένου να εξυπηρετηθεί η μεταφορά του νοήματος από τη μια γλώσσα στην άλλη, η ελληνική απόδοση που επιλέχθηκε ήταν: «η επικράτηση των Μπολσεβίκων». Ο όρος «Finanzjudentum» χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος να αποδοθεί λανθασμένα στα Ελληνικά, καθώς αυτός θα μεταφραζόταν «Εβραίοι χρηματοδότες». Ωστόσο, η απόδοση που έχει επικρατήσει εδώ και αρκετά χρόνια για τον συγκεκριμένο όρο είναι «εβραϊκό λόμπι». Οι όροι αυτοί εντοπίζονται μόνο σε αυτό το περικείμενο και επομένως για την απόδοσή τους στα Ελληνικά κρίνεται απαραίτητη η γνώση των ιστορικών γεγονότων και η χρήση παράλληλων κειμένων της ίδιας θεματικής.

Δεν εντοπίζονται όμως μόνο γλωσσικές διαφορές που επηρεάζονται από το κειμενικό είδος, αλλά εντοπίζονται και εν γένει διαφορές μεταξύ των γλωσσών. Συγκεκριμένα, τα Γερμανικά παρουσιάζονται ως πιο συνθετική γλώσσα σε σύγκριση με τα Ελληνικά. Επομένως, η συχνή χρήση μετοχών και σύνθετων λέξεων που χαρακτηρίζει τη γερμανική γλώσσα αποδίδεται στα ελληνικά αναλυτικότερα με τη χρήση δευτερευουσών προσδιοριστικών προτάσεων και επιθετικών προσδιορισμών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι αποδόσεις των «Geschichtsbewusstsein» και «angestifteten und durchgeführten Inflation». Αναλυτικά, η σύνθετη λέξη «Geschichtsbewusstsein» μεταφράστηκε περιφραστικά ως «ιστορική μνήμη», καθώς δεν υπήρχε ισοδύναμη σύνθετη

λέξη στην Ελληνική. Ενώ η μετοχική φράση «angestifteten und durchgeführten Inflation» αποδόθηκε σε δευτερεύουσα προσδιοριστική πρόταση ως «πληθωρισμός που υποκίνησαν και προκάλεσαν», καθώς κρίθηκε πιο δόκιμη στα Ελληνικά σε σχέση με την απόδοση «υποκινούμενος και προκαλούμενος πληθωρισμός».

Στα γλωσσικά προβλήματα συγκαταλέγονται ακόμα και οι διαφορές που παρουσιάζονται στα γένη των δύο γλωσσών, καθώς παρ' όλο που και οι δύο γλώσσες διαθέτουν τρία γένη, αυτά δεν παρουσιάζουν πάντα συμφωνία μεταξύ τους. Παραδείγματος χάριν, αν και η λέξη «καρδιά» είναι θηλυκού γένους στα Ελληνικά, στα Γερμανικά είναι γένους ουδετέρου «das Herz».

Τέλος, διαφορά εντοπίζεται και στη χρήση ορισμένων σημείων στίξης. Για παράδειγμα, τα γερμανικά εισαγωγικά („...“) διαφέρουν από τα αντίστοιχα ελληνικά («...»). Ακόμη, στα γερμανικά, η χρήση τακτικών αριθμητικών υποδηλώνεται με τελεία που ακολουθεί τον αριθμό, όπως συναντάται συνήθως στις ημερομηνίες, ενώ στα Ελληνικά η χρήση αυτή δεν υπάρχει. Επομένως, ο μεταφραστής καλείται να αναγνωρίσει τον επιδιωκόμενο σκοπό των εκάστοτε σημείων στίξης που συναντώνται στο πρωτότυπο και με τη χρήση των εργαλείων της γλώσσας-στόχου να εξυπηρετήσει τις ίδιες επικοινωνιακές λειτουργίες στο μετάφρασμα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εν κατακλείδι, κατά τη μεταφραστική διαδικασία των τριών πολιτικών ομιλιών ανέκυψαν ποικίλα μεταφραστικά προβλήματα, τα οποία κλήθηκα να επιλύσω, διασφαλίζοντας πάντα την επάρκεια ως προς το πακέτο μεταφραστικών οδηγιών και την ισοδυναμία απέναντι στις επικοινωνιακές λειτουργίες. Σε αυτό το μεταφραστικό ταξίδι συνειδητοποίησα ακόμη περισσότερο τη χρησιμότητα και την αναγκαιότητα του επαγγέλματος του μεταφραστή. Το καθήκον του μεταφραστή δεν έγκειται στην απλή μεταφορά λέξεων από τη μια γλώσσα στην άλλη, αλλά στη μεταφορά και στην ερμηνεία ιδεών, μηνυμάτων, πληροφοριών και γνώσεων. Επιπλέον, για να έχει την ικανότητα ο μεταφραστής να κάνει μια ολοκληρωμένη μετάφραση, είναι πολύ σημαντική η έρευνα που θα κάνει πριν ξεκινήσει η διαδικασία της μετάφρασης, ώστε να έχει το απαραίτητο γνωστικό υπόβαθρο, καθώς και η λεπτομερής έρευνα της κουλτούρας στην οποία καλείται να μεταφράσει ορθά τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της γλώσσας (επιφωνήματα, ιδιωματισμοί, παροιμίες, ρητά, εκφράσεις κ.λπ). Με γνώμονα τα παραπάνω, το περιεχόμενο των τριών ομιλιών επέτρεψε στους αναγνώστες του μεταφράσματος να λάβουν γνώση των λεγομένων τριών σημαντικών προσωπικοτήτων της πολιτικής σκηνής της Γερμανίας, σχετικά με ένα γεγονός που είχε καταστροφικές συνέπειες για την ανθρωπότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Nord, C. (2014). Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα: Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις. (Σίμος Π. Γραμμενίδης, Δέσποινα Δ. Λάμπρου, μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Διάυλος

ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση:

- Angela Merkel. (2020). *The Federal Chancellor*. Retrieved from: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-en/angela-merkel/biography>
- Willy Brandt (1969-1974). (2020). *The Federal Chancellor*. Retrieved from: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-en/chancellery/federal-chancellors-since-1949/willy-brandt>
- Adolf Hitler is named chancellor of Germany. (2009). *History*. Retrieved from: <https://www.history.com/this-day-in-history/adolf-hitler-is-named-chancellor-of-germany>
- „Kraftvoll und friedlich“: Hitlers Rede vom 30. Januar 1939. (2019). *Frankfurter Allgemeine*. Abgerufen von <https://www.faz.net/aktuell/politik/historisches-e-paper/1939-hitlers-rede-vom-30-januar-1939-16019013.html>
- Adolf Hitler: Biography. (2021). *Britannica*. Retrieved from: <https://www.britannica.com/biography/Adolf-Hitler>
- Hidden histories of WW1 German prisoners of war revealed. (2019). *University of Nottingham*. Retrieved from: <https://www.nottingham.ac.uk/news/ww1-german-prisoners-of-war>

- CES: The Myth of Judeo-Bolshevism in Europe. (2018). *Harvard University*. Retrieved from: <https://history.fas.harvard.edu/event/ces-myth-judeo-bolshevism-europe>
- Horrors of Auschwitz: The Numbers Behind WWII's Deadliest Concentration Camp. (2020). *History*. Retrieved from: <https://www.history.com/news/auschwitz-concentration-camp-numbers>
- Timeline of Events 1939-1941. *United States Holocaust Memorial Museum*. Retrieved from: <https://www.ushmm.org/learn/timeline-of-events/1939-1941/hitler-speech-to-german-parliament>

Ελληνική:

- Το σύμπλεγμα στρατόπεδων του Άουσβιτς, το μεγαλύτερο στο είδος του, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εκτέλεση του ναζιστικού σχεδίου για την «Τελική Λύση». *Εγκυκλοπαίδεια Ολοκαυτώματος Άουσβιτς*. Ανακτήθηκε από: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/el/article/auschwitz>
- Οι λομπίστες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτό το απόγευμα στο Κοινοβούλιο (2007). *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο*. Ανακτήθηκε από: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20071008STO11293+0+DOC+XML+V0//EL>
- 100 χρόνια από τη Συνθήκη των Βερσαλλιών. (2019). *Deutsche Welle*. Ανακτήθηκε από: <https://www.dw.com/el/100-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B2%CE%B5%CF%81%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CF%8E%CE%BD/a-49379146>

- 50 χρόνια από τη γονυκλισία του Βίλι Μπραντ στη Βαρσοβία. (2020). *Deutsche Welle*. Ανακτήθηκε από: <https://www.dw.com/el/50-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7-%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%85%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B2%CE%AF%CE%BB%CE%B9-%CE%BC%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B2%CE%B1%CF%81%CF%83%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%B1/a-55828842>
- Η εξόντωση των Ελλήνων Εβραίων στο Άουσβιτς. (2020). *Deutsche Welle*. Ανακτήθηκε από: <https://www.dw.com/el/%CE%B7-%CE%B5%CE%BE%CF%8C%CE%BD%CF%84%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AE%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%B2%CF%81%CE%B1%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%AC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B2%CE%B9%CF%84%CF%82/a-52151253>
- Α' Παγκόσμιος Πόλεμος: Συνθήκες και πολεμικές αποζημιώσεις. *Εγκυκλοπαίδεια Ολοκαυτώματος*. Ανακτήθηκε από: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/el/article/world-war-i-treaties-and-reparations>
- Εβραιομπολσεβικισμός: Όταν το μίσος για τον κομμουνισμό τροφοδοτούσε τον αντισημιτισμό. (2020). *Η αυγή*. Ανακτήθηκε από: https://www.avgi.gr/entheta/monde-diplomatique/370743_ebraiompolsekismos-otan-misos-gia-ton-kommoynismo-trofodotoyse

Ηλεκτρονικά Λεξικά:

- <http://www.acronymfinder.com>
- <http://iate.europa.eu/>
- <https://www.linguee.gr/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B3%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC>
- <https://el.pons.com/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC%CF%86%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B7>

ΠΗΓΕΣ

- Adolf Hitler Rede am 30. Januar 1939 in Berlin. (o.D.). *World future fund*. Abgerufen von <http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Hitler%20Speeches/Hitler%20rede%201939.01.30.htm>
- Fernsehansprache von Bundeskanzler Willy Brandt aus Warschau, 7. Dezember 1970. (o.D.). *Willy Brandt Biografie*. Abgerufen von https://www.willy-brandt-biografie.de/wp-content/uploads/2017/08/F Fernsehansprache_Willy_Brandt_Warschau_1970.pdf
- Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum zehnjährigen Bestehen der Stiftung Auschwitz-Birkenau am 6. Dezember 2019 in Auschwitz. (2019). *Die Bundeskanzlerin*. Abgerufen von <https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/rede-von-bundeskanzlerin-merkel-zum-zehnjaehrigen-bestehen-der-stiftung-auschwitz-birkenau-am-6-dezember-2019-in-auschwitz-1704518>